

MARULIĆEVI DANI 2007.

ZNANSTVENI, KNJIŽEVNI I IZDAVAČKI
PROGRAM
(18.-22. travnja)

Split, travanj 2007.

**Organizatori
znanstvenoga, književnog i izdavačkog programa:**

Društvo hrvatskih književnika
Društvo prijatelja kulturne baštine, Split
Književni krug Split
Pučko otvoreno učilište Imotski
Zavod za znanstveni i umjetnički rad HAZU u Splitu

KALENDAR ZBIVANJA

SRIJEDA, 18. TRAVNJA

17.30 sati, Zavod HAZU

Svečano otvorenje znanstvenoga, književnog i izdavačkog programa Marulićevih dana:

Prigodno slovo: Dunja Fališevac

Predstavljanje knjige:

Pavao Pavličić, *Skrivena teorija*, Matica hrvatska, Zagreb, 2006.

Govore: Tomislav Bogdan, Jelena Hekman, Pavao Pavličić

Pjeva klapa *Iskon*

18.30 sati, Trg braće Radića

Polaganje vijenca na Marulićev spomenik

19.00 sati, crkva sv. Frane

Sвета misa (s dijelovima na latinskom)

Prigodna riječ Ante Sapunara i polaganje vijenca na Marulićev grob (Društvo prijatelja kulturne baštine)

ČETVRTAK, 19. TRAVNJA

8.30 sati, Zavod HAZU

Colloquium Marulianum XVII:

Književna komunikacija u hrvatskom humanizmu i renesansi (prvo zasjedanje)

16.00-18.30 sati, Književni krug Split - *Marulianum*

Tekstološka radionica: od rukopisa do izdanja

Voditelji: Irena Bratičević, Neven Jovanović, Milenko Lončar

Sudjeluju studenti klasične filologije iz Ljubljane, Zadra i Zagreba

18.00 sati, Zavod HAZU

Predstavljanje knjige:

The Marulić Reader, edited by Bratislav Lučin, Književni krug Split – *Marulianum*, Hrvatski svjetski kongres, Split, 2007.

Govore: Vinko Grubišić, Francisco Javier Juez y Gálvez

19.00 sati, Zavod HAZU

Predstavljanje nizova:

Hrvatska književna baština, I-IV, Ex libris, Zagreb, 2002.-2007.

Građa za povijest hrvatskoga latiniteta (knjiga I.: Damjan Beneša, *De morte Christi*, priredio i uvodnu studiju napisao Vlado Rezar), Ex libris, Zagreb, 2007.

Govori: Darko Novaković

19.30 sati, Zavod HAZU

Predstavljanje knjige:

Benedikt Kotruljević, *De navigatione / O plovidbi*, priredio i preveo Damir Salopek, Ex libris, Zagreb, 2005.

Govore: Ivo Grabovac, Stjepan Lakoš, Damir Salopek

PETAK, 20. TRAVNJA

9.00 sati, Zavod HAZU

Colloquium Marulianum XVII:

Književna komunikacija u hrvatskom humanizmu i renesansi
(drugo zasjedanje)

16.00 – 18.30 sati, Književni krug Split - *Marulianum*

Tekstološka radionica: od rukopisa do izdanja

Voditelji: Irena Bratičević, Neven Jovanović, Milenko Lončar

Sudjeluju studenti klasične filologije iz Ljubljane, Zadra i Zagreba

18.00 sati, Zavod HAZU

Predstavljanje knjige

Mirko Tomasović: *Tragom struke. Od Petrarke do Lamartinea; od Marulića do Hergešića*, Erasmus Naklada, Zagreb, 2006.

Govore: Dunja Fališevac, Cvijeta Pavlović, Srećko Lipovčan

19.00 sati, Zavod HAZU

Predstavljanje knjige:

Neven Jovanović: *Noga filologa*, Naklada Pelago, Zagreb, 2006.

Govore: Bratislav Lučin, Katarina Luketić, Neven Jovanović

SUBOTA, 21. TRAVNJA

8.30 sati (polazak autobusa)

Obilazak arheoloških i prirodnih znamenitosti Imotske krajine (Cista Velika – Crkvine, Crljivica /stećci/, Lokvičićka jezera, Zeleno jezero - Ričice, Crveno i Modro jezero, posjet Zavičajnom muzeju u Imotskom (izložba o Prološcu i stalni postav)
Stručno vodstvo: arheolog Ljubomir Gudelj, MHAS, Split

17.30 Pučko otvoreno učilište, Imotski

Književna večer posvećena Marku Maruliću
(u suradnji s Pučkim otvorenim učilištem Imotski)
Pozdravna riječ: Nikša Leko, član Poglavarstva Grada Imotskoga
O Maruliću i novostima u istraživanju njegova djela govore:
Vinko Grubišić i Bratislav Lučin
Marulićeve stihove kazuje: Josip Zovko
Popratni program: čitanje učeničkih radova, izložba

NEDJELJA, 22. travnja

18.30 sati, Zavod HAZU

Dodjela nagrada Dana hrvatske knjige: *Judita, Davidias, Slavić*
(u suradnji s Društvom hrvatskih književnika)

19.00 sati, Zavod HAZU

Književna večer *Hrvatski pjesnici Marulićeve Splitu* (Društvo hrvatskih književnika)
Nastupaju: Ružica Cindori, Jadranka Čolović-Sviličić, Božica Jelušić, Sanja Pilić, Tito Bilopavlović, Jakša Fiamengo i Duško Geić
Voditelj: Tito Bilopavlović

COLLOQVIVM MARVLIANVM XVII.

**Književna komunikacija
u hrvatskom humanizmu i renesansi**

Organizator: Književni krug Split — *Marulianum*
19. i 20. travnja 2007.
Zavod HAZU u Splitu, Trg braće Radića 7

ČETVRTAK, 19. TRAVNJA

Uvodna riječ: Bratislav Lučin

08.30 sati, Zavod HAZU

Voditelji: Vinko Grubišić, Bratislav Lučin

Dunja Fališevac (Zagreb): Poslanica u hrvatskoj renesansnoj
književnosti – prostor metatekstualnosti

Pavao Pavličić (Zagreb): Pero moj ili Nalješković piše Hektoroviću

Tomislav Bogdan (Zagreb): Nikola Nalješković i Dinko Ranjina -
dvije poslanice, dvije poetike

Małgorzata Kryska (Varšava): Pojam slave u hrvatskim
poslanicama prve polovice 16. stoljeća

Neven Jovanović (Zagreb): Rukopisni zbornik *Varia Dalmatica*
(*Codex Lucianus*) kao svjedočanstvo humanističke književne
komunikacije

10.45 — 11.15 sati: Rasprava

11.15 — 11.30 sati: Odmor

Irena Bratičević (Zagreb): Pisma Ilije Crijevića Marinu Buniću

Iva Kurelac (Zagreb): Dinko Zavorović, Faust Vrančić i Toma
Suričević u svjetlu epistolarne razmjene

Ruggero Cattaneo (Milano): O stilu i kulturnom značenju
Marulićeve *Poslanice papi Hadrijanu VI.*

Dubravka Brezak-Stamać (Zagreb): Gozba kao provodni motiv u poslanicama Horacija i Marulića

Branko Jozić (Split): Biografičnost Marulićevih epistolarnih tekstova

13.40-14.00 sati: Rasprava

PETAK, 20. TRAVNJA

Voditelji: Ruggero Cattaneo, Mladen Parlov

9.00 sati, Zavod HAZU

István Lőkös (Eger): Još jednom o alegorijskom tumačenju *Judite Ružica Pšihistal (Vinkovci):* Razvijene usporedbe u Marulićevoj *Juditi*

Mladen Parlov (Split): Marulić: molitelj i učitelj molitve

Ivan Bodrožić (Split): Tropologija brojeva u Marulićevu djelu *De humilitate*

Miroslav Palameta (Vatikan): Marulićeva *Tropologija* u svjetlu patrističke tradicije (IV.)

11.00 — 11.30 sati: Rasprava

11.30 — 12.00 sati: Odmor

Vinko Grubišić (Waterloo): Trojica humanista o rodnome mjestu sv. Jeronima: Flavio Biondo, Marko Marulić i José Espinoza de Sigüenza

Francisco Javier Juez y Gálvez (Madrid): Andreas Eborensis, portugalski čitatelj Marulića iz 16. st.

Tamara Tvrtković (Zagreb): *Descriptio urbis Spalatensis* I. T. Mrnavića

Bratislav Lučin (Split): Prilozi povijesti trogirskoga kodeksa (*Codex Parisiensis lat. 7989 olim Traguriensis*) na istočnoj obali Jadrana

13.45-14.00 sati: Rasprava i završetak znanstvenoga skupa

The Marulić Reader

Edited by Bratislav Lučin

SAŽETCI

Ivan Bodrožić
Teološki fakultet, Split
TROPOLOGIJA BROJEVA U MARULIĆEVOM
DJELU *DE HUMILITATE*

U svojem kristološkom djelu *De humilitate et gloria Christi* Marko Marulić se susreće s nekim brojevima koje mu nameće sam novozavjetni evanđeoski tekst, a on drži shodnim tumačiti ih pripisujući im simboličko, tropološko značenje, što na nekoliko mjesta tvrdi i izričito. Brojevi kojima u ovoj optici najčešće daje alegorijsko značenje jesu: 2, 3, 4, 6, 10, 12, 70, 100, 153, premda ne pripisuje svim brojevima koje spominje u svojim tekstovima takav smisao. Značenje koje Marulić pripisuje ovim brojevima nije njegova osobna invencija, nego se njegovo tumačenje smješta u kontekst velikih egzegetskih predaja i tumačenja koja sežu do u otačko vrijeme. Tako i on objašnjava neka svetopisamska mjesta, preuzimajući saznanja i dostignuća koja su u svojim djelima izradili najveći kršćanski mislioci, i sami poučeni i potaknuti alegorijskim tumačenjima prisutnima u određenim filozofskim tradicijama onoga vremena kao što je pitagorizam i neoplatonizam.

Autor stoga u svom istraživanju polazi od tekstova *De humilitate*, pokušavajući doći do vrela na kojima se nadahnjivao i čija je dostignuća Marulić sažeo u svom teološkom radu, pokazujući tako da je Splitsanin bio vrstan poznavatelj teološke literature i najvažnijih biblijskih komentara koji su se ticali ovog izazovnog argumenta.

Tomislav Bogdan
Filozofski fakultet, Zagreb
NIKOLA NALJEŠKOVIĆ I DINKO RANJINA
– DVIJE POSLANICE, DVIJE POETIKE

Dubrovački pjesnici 16. stoljeća Nikola Nalješković i Dinko Ranjina razmijenili su šest poslanica, po tri sa svake strane. Te su pjesme, po svemu sudeći, nastale nakon što je Ranjina 1563. u Firenci objavio *Pjesni razlike* i sačuvale su se u rukopisu Nalješkovićevih poslanica. U radu će biti razmotrene dvije od tih šest pjesama kao zanimljiva ilustracija različitosti među

dvjema autorskim, pa i generacijskim, poetikama. Primjer je osobito zanimljiv zbog toga što su pjesme o kojima je riječ nastale u izravnoj komunikaciji, odnosno Nalješkovićeva je poslanica odgovor na Ranjininu. Poslanica je inače žanr koji je poprilično otvoren za autobiografske sadržaje, ali u ovom su slučaju jedinom zastupljenim elementima zbilje osnovne komunikacijske pretpostavke žanra – konkretan, povijesni pošiljatelj i isto takav adresat. Oba su teksta ljubavne poslanice: za temu imaju amoroznu problematiku i nalik su malim raspravama. Njihov su predmet fikcionalni, tipski ljubavni problemi, a način na koji se izlažu očituje nekoliko ilustrativnih poetičkih osobina, svojstvenih lirskim opusima dvojice autora. U dvjema spomenutim poslanicama svjedočimo susretu dvaju pjesničkih svjetova, dviju poetika, na neki način i dviju koncepcija ljubavnog pjesništva.

Irena Bratičević
Filozofski fakultet, Zagreb
PISMA ILIJE CRIJEVIĆA MARINU BUNIĆU

Svrha je ovoga rada ispitati povijesne i društvene okolnosti nastanka triju pisama hrvatskog humanista i latinista Ilije Crijevića (1463. – 1520.) upućenih Marinu Buniću (? – 1540.), te sagledati na koji način ona povratno oblikuju kontekst književne korespondencije u humanizmu. Tekstovi pisama donose se ovdje prvi put. Prvo pismo (Državni arhiv Dubrovnik, *Miscellanea saec. XVI., Litterae privatae* III/2, 281) vjerojatno je nastalo najranije, pretpostavlja se 1503., i sačuvano je u autografu, no zbog oštećenja papira tekst nije čitljiv u cijelosti. Crijević ga je pisao mlađem prijatelju koji se nalazio na dužnosti kaštelana u Stonu. U njemu će se istražiti autorovo šaljivo-parodično kontrastiranje nezavidne vojničke situacije, s jedne, i prirodnih bogatstava što ih pruža ladanjska knežija, s druge strane. Ostala su dva pisma, očuvana samo u prijepisu Ivana Marije Matijaševića (rkp. 433 Arhiva Male braće u Dubrovniku), poslana Buniću u Veneciju. U prvome, iz 1506., autorovi prijekori zbog dulje stanke u korespondenciji i poticaji na češću komunikaciju svjedoče o postojanju većeg broja pisama koja nam nisu sačuvana. Najkraće pismo nije datirano, no iz njegova se sadržaja može odrediti da je nastalo nakon 1510. Zahvaljujući podacima o putovima kojima se odvija razmjena tekstova među humanistima, kao i autorovu shvaćanju knjige kao zajedničkog dobra, iz ovoga pisma doznajemo kakav je bio odnos prema tekstu i lektiri u humanizmu.

Dubravka Brezak - Stamać
XV. gimnazija, Zagreb
GOZBA KAO PROVODNI MOTIV
U POSLANICAMA HORACIJA I MARULIĆA

Predmet ove književnopovijesne i književnoteorijske rasprave jest Marulićeva poslanica upućena sa Šolte prijatelju Frani Božićeviću u Split: *Francisco Natali Marci Maruli in valle Surda commorantis responsio*. Marulićeva poslanica u kojoj poziva prijatelja da mu se pridruži u arkadijskom ozračju uvale na Šolti samo je naoko neformalnoga i ležernoga tona. Ona će biti povod izlaganju kako su renesansni pjesnici stilizirali pisma u stihu, poslanice, glede jezika, stiha, a i izbora odabranih motiva koji su povod pisanju. Marulić svoje stihovano pismo odašilje poštujući najrafiniraniju poetičku tradiciju umijeća pisanja pisama. Stoga će poredbeno biti uključena Ciceronova i Senekina pisma, Horacijeve epistule, te Petrarkina stihovana pisma.

Glede naravi poslanice kao pisanoga razgovora (*colloqui per litteras*), ova poslanica poslužit će kao modelna poetička slika kada možemo govoriti o topici pisma: pismo kao razgovor s odsutnim (*colloquia absentium*); pismo kao potvrda prijateljstva (*amicitiam confirmare*); pismo kao slika, predočavanje nazočnosti odsutne osobe (*imago praesentiae*).

Neizostavno je vraćanje rodonačelniku ove antičke pjesničke forme, Horacijevim epistulama. Glede sličnosti motiva koji se nameću u Horacijevoj V. epistuli, upućene odvjetniku Torkvatu, kao i u Marulićevoj upućenoj Božićeviću, blizak im je provodni motiv – gozba skromnih jela. Istinska nakana pisanja poslanice aktualizirana je događajima Marulićeva vremena, odnosno moralističkom raspravom o škrtosti, trenutnoj slavi i bogatstvu kod Horacija.

Ruggero Cattaneo
Katoličko sveučilište Presvetog Srca, Milano
O STILU I KULTURNOM ZNAČENJU MARULIĆEVE
POSLANICE PAPI HADRIJANU VI.

Tradicija je pisanja političkih govora (*orationes* ili *epistolae*) kao retorički dotjeranih proznih sastavaka na latinskome po humanističkom ukusu, imala za Marulićevo doba ugledne uzore, i u antici i u novoj, u kršćanskom duhu obnovljenoj antici. Na oblikovno-kompozicijskoj

razini, u *Poslanici papi Hadrijanu VI.* emotivni naboj ide usporedo sa sklonošću odmjerenom, opisno-didaktičkom tonu i ilustraciji poruke preko primjera kakve nalazimo u *Instituciji*, samo s pojačanom proreptičkom venom, varijacijskom virtuožnošću i širom odabirnom lepezom *exempla*, koje autor preuzima i iz antičkih, latinskih i grčkih pisaca.

Na taj način Marulić “varira” aktualnu temu dramatičnoga, krvavog stanja na balkanskom poluotoku zbog turskih prodiranja, koje je bilo odavna dobro poznato papama i europskim vladarima kao teški, neriješeni problem, s time da prosvjedni opis tegobnih lokalnih prilika i vapaj za mirom među kršćanima postaju *de facto* samosvjesno svjedočanstvo o humanističkoj zrelosti hrvatske kulture i dodatan argument za obranu Hrvatske: primarnu priopćajnu intenciju spisa moguće je tražiti u samom načinu komunikacije, u kakvoći književnog izražavanja. Zanimljivo je u tom pogledu uspoređivati *Poslanicu* sa žanrovski i tematski sličnim protuturskim govorima pape Pija II. (talijanskog humanista Eneje Silvija Piccolominiya, 1405.-1464.).

Dunja Fališevac

Filozofski fakultet, Zagreb

POSLANICA U HRVATSKOJ RENESANSNOJ KNJIŽEVNOSTI
– PROSTOR METATEKSTUALNOSTI

Književna povijest pod pojmom poslanice u hrvatskom ranom novovjekovlju podrazumijeva dva tipa književnih tekstova: samostalnu i samodostatnu pjesmu upućenu određenom adresatu (npr. poslanice N. Nalješkovića), a s druge strane prozni tekst kojim se popraća neko književno djelo i upućuje određenom adresatu (predgovor *Juditi*). Kako se u oba tipa poslanica vrlo često javljaju metatekstualni iskazi, pokušat ću u svojem izlaganju katalogizirati i klasificirati takve iskaze. Pritom pod metatekstualnošću, odnosno autorefleksivnošću ili autoreferencijalnošću (u svojem izlaganju te pojmove rabit ću kao istoznačnice) podrazumijevam iskaze koji osvjetljuju one aspekte književnog teksta koji govore o njegovoj sačinjenosti ili pak one iskaze koji su u funkciji osvjetljavanja osobe pisca, njegovih svjetonazorskih koncepcija ili pak strukture publike kojoj je djelo namijenjeno. Dakle, termin metatekstualnost rabit ću kao pojam koji se odnosi na situaciju u kojoj jedan tekst reflektira sam o sebi, o uvjetima svoga nastanka ili pak o svojem autoru kao i o strukturi publike kojoj je upućen.

Vinko Grubišić
Sveučilište Waterloo, Kanada
TROJICA HUMANISTA O RODNOME MJESTU
SVETOG JERONIMA: FLAVIO BIONDO, MARKO MARULIĆ
I JOSÉ ESPINOZA DE SIGÜENZA

Jedan od najzačajnijih talijanskih povjesničara i arheologa iz vremena rane renesanse Flavio Biondo (*Flavius Blondus*) na poticaj kralja Alfonsa Aragonskog počeo je godine 1447. rad na djelu *Italia illustrata*, koje je dovršio 1453. O popularnosti tog djela već u 15. stoljeću svjedoče njegova dva inkunabulna izdanja (Roma, 1474., i Verona, 1482.).

Posljednja, jedanaesta provincija koju Biondo obrađuje u tom djelu je Istra, kojoj talijanski humanist posvećuje mnogo manje prostora negoli bilo kojoj drugoj provinciji, nekih četiri stranice. U tom djelu historijske topografije, pune povijesnih reminiscencija i tumačenja različitih povijesnih toponima i antroponima spominje se na više mjesta sv. Jeronim, o kojemu je Biondo, čini se, najviše mogao saznati od Petra Paula Vergerija, kojega i spominje više puta u *Italia illustrata* i za kojega kaže da je “među prvima i najboljim govornicima ovog stoljeća” (*inter primos et huius saeculi eloquentissimus*). No ono što je za Vergerija bila tek narodna tradicija, za Bionda je postalo povijesna činjenica.

Kad je Biondo umro (1463.), Marku Maruliću je bilo devet godina. Ne znamo kojim se izdanjem Biondova djela splitski humanist mogao služiti pri pisanju svojega djela *In eos qui beatum Hieronymum Italum fuisse contendunt*, gdje se usprotivio Biondovoj tvrdnji da je sv. Jeronim rođen u mjestu Zdrinja (*Sdrigna*) u Istri, što bi bio promijenjeni naziv za Stridon. Marulić je smatrao da je to Strigoum, mjestance sjeverno od Skradina.

Španjolski jeronimovac José E. de Sigüenza u djelu *Vida de San Gerónimo Doctor de la Santa Iglesia* (1595.) opširnije govori o Biondovu mišljenju, ali ne zaboravlja spomenuti ni to kako mnogi smatraju da je Jeronim rođen u Dalmaciji. Jedni i drugi prema de Sigüenzi navode tisuću razloga, ali bila to Istra ili Dalmacija, prema španjolskom humanistu to nema nikakva značenja. Mnogo je zanimljivije to što de Sigüenza čitavo jedno poglavlje posvećuje Jeronimu kao prevoditelju Svetog pisma na “slavenski jezik”.

Neven Jovanović
Filozofski fakultet, Zagreb
RUKOPISNI ZBORNIK *VARIA DALMATICA*
(*CODEX LUCIANUS*) KAO SVJEDOČANSTVO HUMANISTIČKE
KNJIŽEVNE KOMUNIKACIJE

Zbornik poznat pod nazivima *Varia Dalmatica* ili *Codex Lucianus*, koji se danas nalazi u zadarskoj Znanstvenoj biblioteci (sign. 25290, ms. 617), a koji su sastavili Trogirani Petar Lucić (oko 1550.–1614.) i njegov sin, historiograf Ivan (1604.–1679.), sadrži preko 300 kraćih pjesničkih i povjesničarskih sastavaka iz XVI.–XVII. st., pretežno na latinskom (talijanskih je tek nekoliko). Glavninu *Varia Dalmatica* čine radovi autora iz dalmatinskih gradova i lokalnih književnih krugova, vezanih kako uz Trogir, tako i uz Split, Šibenik, Skradin, Zadar, Brač, Dubrovnik i Kotor. Među četrdesetak autora poznatih imenom i prezimenom nalaze se Marko Marulić, Ludovik Paskalić, Franjo Trankvila Andreis, Sabo Mladinić, Antun i Faust Vrančić, Marin Statilić, Valerij Mazzarelli, Frano Mužić, Ivan Pridoević. Latinske pjesme *Varia Dalmatica* pretežno su karaktera koji obično nazivamo “prigodnim”, nisu “čista”, već “uporabna” književnost, potaknuta nekom prigodom ili nekom osobom (u zborniku čitamo pjesme za šezdesetak različitih adresata, od kojih su dobar dio i sami autori drugih pjesama iz zbornika). Takvi tekstovi, kao što je još prije 25 godina upozorio Nikica Kolumbić, važno su gradivo za upoznavanje veza “između pjesnika pojedinih gradova, njihovu humanističku prisnost u ophođenju i njihov osjećaj kulturnog i duhovnog zajedništva”. Međutim, Kolumbićev je opis iz 1980. još i danas posljednji prilog koji govori o *Varia Dalmatica* u cjelini; noviji se radovi ograničavaju na pojedinog autora ili pojedine tekstove iz zbornika. Vraćajući se cjelini, pokušat ću analizirati i sistematizirati razine i tipove veza autora, adresata i pjesničkih vrsta iz *Varia Dalmatica*, usput donoseći neke dopune, preinake i ispravke Kolumbićeva pionirskog rada.

Branko Jozić
Književni krug Split – *Marulianum*
BIOGRAFIČNOST MARULIĆEVIH EPISTOLARNIH TEKSTOVA

Dok životopisac ističe Marulićevu povučenuost (prigrlio je ćeliju s knjigama i ondje skromno živio četrdeset godina zatvoren s muzama), ne samo njegova javna služba nego i mnoge druge činjenice potvrđuju njegovu sraslost i komunikaciju sa svijetom u kojem je živio. Potvrđuje

to i njegova oporuka, no još više epistolarni korpus – njegov književni dijalog s neprisutnim sugovornicima bilo u stihu, bilo u prozi.

Čitava plejada likova u različitim orbitama oko njega izranja kroz stihove; iz njih ponešto razabiremo i o tim osobama kao i o naravi Marulićeva odnosa s njima. Neke od tih sastavaka u kojima “sugovornicima” iznosi karakterne i moralne crte, katkad kroz satirički diskurs, mogli bismo nazvati skicom za portret ili karikaturom.

Osobito korpus prozних posvetnih poslanica, u kojima se njegov autorski glas u prvom licu obraća “sugovornicima”, te njegova privatna pisma pojavljuju se kao prvorazrendan izvor za osvjetljavanje Marulićeve komunikacije. Vrelo je to različitih biografskih i bibliografskih podataka značajnih ukoliko su to ponekad jedine vijesti o nekim njegovim djelima ili ukoliko sadrže izraze njegove autorske samosvijesti te druge podatke za uspostavu kronologije njegova opusa. U tom komunikacijskom koridoru susrećemo se sa živim Markom u koordinatama našega povijesnog trajanja u razdoblju renesanse.

Općenito, njegov sačuvani epistolarni korpus kultiviran je i uglađen izraz kojim Marulić stupa u društveni ili kulturni krug adresata. Ujedno nam svjedoči o humanističkom prijateljevanju osoba različitih profesija i mimo granica gradova i država koje su ih dijelile i time posredno o svojevrsnoj književnoj republici. Pruža nam uvid u mrežu prijateljstava i djelomice način njezina pletenja. Ton i birane riječi pokazuju da je posrijedi topao i srdačan odnos prema prijateljima, a ne samo *topoi* pristojnosti i skromnosti.

Francisco Javier Juez y Gálvez
Komplutsko sveučilište, Madrid
ANDREAS EBORENSIS, PORTUGALSKI ČITATELJ MARULIĆA
IZ 16. STOLJEĆA

Andreas Ebovensis, ili André Rodrigues de Évora, o kojem se vrlo malo zna (osim nekoliko osobnih podataka, da je bio trgovac i da je bio povezan s fra Ludovikom iz Granade), auctor je tri sveska *sententiae* i *exempla*, koji su doživjeli veliku raširenost i brojna izdanja diljem Europe od sredine 16. do prvih desetljeća 17. stoljeća.

Njegova prva publikacija, *Primera parte de las sentencias...*, sa dvojezičnim španjolsko-latinskim tekstom *a fronte*, tiskana je u dva izdanja, u Lisabonu i Coimbri, između 1553. i 1555.

Druga dva sveska, od kojih prvi čine *sententiae*, a drugi *exempla*, zadaju bibliografske poteškoće. Iako se pretpostavlja da je postojalo jedno izdanje u Coimbri 1554., poznato je samo lyonsko izdanje drugoga sveska iz 1557. i prvo potpuno izdanje iz Coimbre 1569 (João Barreiro), s naslovom *Loci communes sententiarum et exemplorum memorabilium, ex probatissimis scriptoribus probatissima electioni deprompti... i Locorum communium tomus posterior exempla memorabilia continens, ex probatissimis quibusque tam ethnicis quam sacris scriptoribus perugili lectione deprompta...* Knjiga je izašla više od dvanaest puta u Veneciji, Parizu, Kölnu...

Izvori su za prvi svezak antički pisci, a za drugi, osim prvog auktora, Valerija Maksima, pet kršćanskih pisaca, od Sabellica do Marulića, čiji su primjeri vrlo česti. Upravo u odsjeku *De ueritate* navodi se Marulićev primjer *Theonas abbas*, jedno od *repurganda* ozloglašena 4. poglavlja 4. knjige *Institucije*.

I zaista, u istome madridskom indeksu (1612.) u kojem se pojavljuje *Institucija* u isti su, *drugi razred*, uvrštena "Andreae Eborensis Exempla memorabilia: nisi emendetur", ali, za razliku od Marulića, samo s jednim, već spomenutim pasusom.

Kao što se događa i s primjercima *Institucije*, rjetko smo našli primjerak *Tomus posterior* koji ne bi bio ekspurgiran.

Małgorzata Kryska
Sveučilište u Varšavi

POJAM SLAVE U HRVATSKIM POSLANICAMA PRVE POLOVICE 16. STOLJEĆA

Antička ideja slave oživljena u latinskom stvaralaštvu Petrarke i kultivirana preko sljedeće generacije humanista dolazi do izražaja u hrvatskom stvaralaštvu dalmatinskih komuna prve polovice 16. st.

U osnovi humanističke koncepcije slave leži predodžba o moći pisane riječi koja nadvisuje zemaljski život čovjeka i dopušta drugačiji, više nego fizički, odnos s neprisutnim. Novovjekovno raumijevanje autonomije književnog stvaralaštva gradi se na temelju individualizma pojedinca i mogućnosti indentifikacije autora sa svojim djelom. Slava postaje sinonim za vječni život i tretirana je kao metafora ili stilski ukras, a s vremenom se pretvara u retorički element, trivijalni motiv, koji je samo daleki izraz ove koncepcije.

Motiv slave i besmrtnosti kao *locus communis* europske književnosti prisutan je također u hrvatskim tekstovima, a posebno u poslanicama, gdje se, prilagođen lokalnoj tradiciji, oblikuje u novu formu. Cilj ovog izlaganja je odgovoriti na pitanje na kakav je način taj motiv prisutan u književnoj komunikaciji tog razdoblja i kakvu ulogu igra u procesu autoafirmacije vlastite književne tradicije na narodnom jeziku.

Iva Kurelac

Odsjek za povijesne znanosti HAZU, Zagreb

DINKO ZAVOROVIĆ, FAUST VRANČIĆ I TOMA SURIČEVIĆ U
SVJETLU EPISTOLARNE RAZMJENE

U izlaganju će biti izneseni do sada slabije poznati podaci o pisanoj komunikaciji između trojice uglednih šibenskih humanista i prijatelja s početka XVII. stoljeća – povjesničara Dinka Zavorovića, Fausta Vrančića i Tome Suričevića. Istraživanje se temelji na tekstu Zavorovićeve posvete slavnom hrvatskom humanistu i učenjaku Faustu Vrančiću te na dvjema poslanicama koje je Zavorović razmijenio sa šibenskim arhiprezbiterom Tomom Suričevićem. Spomenuti tekstovi nalaze se na početku rukopisa Zavorovićeve djela *De rebus Dalmaticis*, u kojem on piše o povijesti Dalmacije počevši od antičkog doba pa do smrti kralja Žigmunda (1437.). Novije spoznaje o životu, prijateljskim i kulturnim vezama te trojice uglednih hrvatskih humanista bit će potkrijepljene i primjerima iz transkribiranoga latinskog teksta.

István Lőkös

Filozofski fakultet, Debrecen

JOŠ JEDNOM O ALEGORIJSKOM TUMAČENJU *JUDITE*

Razlažući “o predodžbama Turaka u hrvatskoj književnosti ranog novovjekovlja”, Davor Dukić u svojoj knjizi *Sultanova djeca* postavlja pitanje: “Je li Marulić u *Juditi* mislio na Turke?” Gotovo istodobno u XI. svesku *Colloquia Maruliana* (2002.) Ružica Pšihistal objavila je svoju zanimljivu studiju pod naslovom “Treba li Marulićeva Judita alegorijsko tumačenje?” Hrvatska književnopovijesna tradicija smatra da je prvi hrvatski ep u neku ruku alegorijski izraz protuturskog stajališta Marka Marulića. Književna historiografija općenito je potvrdila to shvaćanje

pomoću onih Marulićevih djela u kojima se protuturska tematika pojavljuje izravnom zauzetošću (*Molitva suprotiva Turkom, Tužen'je grada Hjeropolima, Poslanica Hadrijanu VI.*) i onodobnih povijesnih činjenica. (Mislimo na turske *napade* protiv dalmatinskih gradova na početku 16. stoljeća: Split, Zadar, Šibenik, Trogir; na smrt bana Petra Berislavića [1520.]; na pad Beograda itd.).

Dok se u navedenim protuturskim Marulićevim pjesmama govori izravno o Turcima, u *Juditi* nema ni traga spomenu njihova imena. Stoga autori navedenih studija predlažu analizu *Judite* u moralističko-kršćanskom, a ne domoljubno-alegorijskom kontekstu. Prema njihovim zaključcima *Judita* je djelo koje ima ponajprije moralističko-kršćansko značenje. Takav karakter epa valja, nedvojbeno, prihvatiti u potpunosti. No dok je temelj tog shvaćanja isključivo tekst *Judite*, mislimo da je vrijedno načiniti analizu epa i s komparativnog stajališta, s obzirom na europski književni kontekst. Poznato je da se tema *Judite* u 16. stoljeću pojavljuje i u njemačkoj, poljskoj, češkoj i mađarskoj književnosti. Npr. češki je pisac Mikulaš Kondaš napisao didaktičnu školsku dramu o *Juditi* i *Holofernu*, mađarski pjesnici Sebestyén Tinódi i Michály Sztárai u svojim "historijskim pjesmama" (*históriás ének*) navodili su primjer "svete udovice" s nedvojbeno protuturskim alegorijskim aluzijama. Sztárai, prvotno franjevac, bio je protestantski propovjednik lutherovskog tipa, a Tinódi je služio kod grofa Tamása Nádasdyja kao dvorski "dijak" i pjevač. Obojica su stvarali već u znaku reformacije. (Nádasdy je bio mecena prijevoda *Novog zavjeta* Janosa Sylvestera!) Osim njih, naravno, u mađarskoj književnosti 16. stoljeća nalazimo još mnogo pjesnika pjevača koji su bili angažirani predstavnici reformacije i pisali su historijske pjesme (poeme) o starozavjetnim temama s moralnom tematikom i tendencijom. Njihova protuturska zauzetost i moralna tendencija međusobno se isprepleću, pa se stoga može razlučiti moralni i protuturski sloj u njihovim pjesmama. Mislimo da se u tom srednjoeuropskom kontekstu može nijansiranije interpretirati alegorijski i protuturski karakter Marulićeve *Judite*.

Bratislav Lučin
Književni krug Split – *Marulianum*
PRILOZI POVIJESTI TROGIRSKOGA KODEKSA
(*CODEX PARISIENSIS LAT. 7989 OLIM TRAGURIENSIS*)
NA ISTOČNOJ OBALI JADRANA

Prema podacima koje sam iznio u prethodnim radovima (*CM XIII*, *CM XVI*, *Croatica et Slavica Iadertina* 2, 2006.) očito je da trogirski rukopis nije bio u posjedu obitelji Cipiko neprekidno od sredine 15. do sredine 17. st., kao što se dosad mislilo, nego se neko vrijeme – možda i nekoliko desetljeća – nalazio u Marulićevim rukama. Kodeks je vjerojatno nastao u Firenci 1423.-1425.; pisar je nepoznat, ali se po nekim znakovima zaključuje da potječe iz Veneta ili iz Dalmacije. Prema pretpostavci A. C. de la Mare (1976.) rukopis je uskoro došao u posjed Jurja Benje, za kojeg znamo da se u kolovozu 1425. nalazio u Firenci, gdje je završio prijepis Cezarova *De bello civico*. Naknadno je James L. Butrica (1984.) upozorio da je prepisivač trogirskoga kodeksa ostavio svoje zabilješke u dva vatikanska rukopisa; u jednom od njih Butrica je raspoznao i Benjine bilješke.

Poznato je da je Benja bio u prijateljskim vezama s Petrom Cipikom, kojemu je i ostavio barem jedan svoj rukopis. Zbog toga, i zbog okolnosti da je trogirski kodeks sredinom 17. st. uistinu pronađen u knjižnici Cipikovih, općenito se smatralo da se od Petra (+ 1440.) nadalje slavni rukopis nalazio u vlasništvu te obitelji. Nova okolnost, tj. da se on dulje vrijeme nalazio u Marulićevu posjedu, može se tumačiti dvojako. U prvom scenariju mogli bismo pretpostaviti da iz ruku Jurja Benje kodeks nije došao u Petrove ruke, nego možda u posjed Nikole Marulića (+ prije travnja 1475.), Markova oca, koji je i sam prepisivao tekstove antičkih pisaca (Ciceron, *De officiis*). Drugi scenarij pretpostavljao bi da je iz Benjinih ruku rukopis ipak došao Petru Cipiku, a tek zatim Nikoli ili Marku Maruliću. Dodatni je posrednik u tom slučaju mogao biti Koriolan Cipiko (1425.-1493.), koji je s Marulićem bio u prijateljskim odnosima, ili Hektor Cipiko stariji (oko 1437. – poslije 1480.), čije se ime zajedno s Marulićevim nalazi u jednom dosad neobjavljenom dokumentu iz 1480. Među Marulićevim zapisima u trogirskom kodeksu značajno mjesto zauzimaju njegovi sažetci uz Katulove pjesme: njih je sastavio služeći se izdanjem Katula što ga je priredio i opširnim komentarom popratio padovanski humanist Paladije Fusko (1450.-1520.), a objavljeno je u Mletcima 1496. Osamdesetih godina 15. st. Fusko boravi u Trogiru.

Prijateljvao je s Koriolanom i njegovim sinom Alvizom (1456.-1504.); od 1493. do 1516. je u Zadru. Nema podatka da su se Fusko i Marulić osobno upoznali, no u prilog mogućem dodiru govore i dvije poslanice što ih je Maruliću 1498. uputio Marco Antonio Grineo, koji je, kao i njegov otac Gilberto, u to vrijeme boravio u Trogiru i Splitu, a obojica bijahu bliski Fuskovi prijatelji. Dosad u nas neobjavljene, te su poslanice i inače zanimljive jer uvećavaju broj Marulićevih korespondenata i otkrivaju neke važne biografske pojedinosti.

Trogirski je rukopis bio u vlasništvu Marka Marulića, koliko sam mogao utvrditi, barem od osamdesetih godina 15. do prvog desetljeća 16. st. Najraniji siguran podatak o tome da se on nalazi u posjedu Cipikovih odnosi se na prvu polovicu 16. st.: dosad najraniji poznati vlasnik kodeksa bio je Hektor Cipiko mlađi (oko 1478. - oko 1550.). Podatak da su se dvije pripadnice splitske obitelji Alberti – kojoj je pripadala i Marulićeva majka – udale za dva Cipika, navodi na pretpostavku da je rukopis mogao dospjeti u Trogir kao dio Marulićeve imovine što bi nakon njegove smrti pripao Albertijima. Ludovika de Albertis, udovica Jeronima Lukarića (čiju je smrt Marko Marulić opjevao) udala se za Mihovila Cipika, a Bunava Alberti za njegova brata, učenoga Hektora mlađeg. Od Hektora nadalje kodeks je neprestano u vlasništvu obitelji Cipiko.

Miroslav Palameta
Città del Vaticano
MARULIĆEVA *TROPOLOGIJA*
U SVJETLU PATRISTIČKE TRADICIJE (IV.)

Alegorijski diskurs u Davidijadi ima nakanu komentirati i analizirati primjere iz druge polovice spjeva sa stajališta kršćanske egzegeze kako bi se pokazalo da je ta perspektiva važna ne samo za prozni dodatak spjevu *Tropologica Davidiadis expositio* već i za cjelovitije shvaćanje samih stihova. Kako je posve izvjesno da je taj prozni završetak – sročan na postavkama tumačenja biblijskih zgoda kako su ih iščitavali crkveni pisci i učitelji – istodobno piščeva misaona osnova spjeva i njegova interpretacija, rad će pokušati odgovoriti na pitanje kako se alegorijski diskurs manifestira u tekstu koji je već recipiran kao izrazito vergilijanski spjev.

Rad smjera također pokazati kako se pojedina mjesta u *Davidijadi* koja nemaju svoj predložak ni u Knjizi kraljeva ni u drugim biblijskim knjigama lako kontekstualiziraju u dugu i bogatu tradicije patrističkog

tumačenja Staroga i Novog zavjeta. Stoga će se rad zanimati posebno za one amplifikacije spomenute provenijencije, koje bez uvažavanja upravo njihova duhovnoga i kulturološkog konteksta ostaju tamna i nejasna mjesta u Marulićevim stihovima. U tu svrhu bit će u središtu pozornosti odlomak moralističkog sadržaja iz VIII. pjevanja, koji se dodiruje u poimanju mistike brojeva sa sličnim mjestom iz Marulićeva djela *De humilitate et gloria Christi*, a svoj puni smisao razotkriva u presijecanju s tumačenjima iz kršćanske egzegeze:

*Tunc quoque centenas raptas ex hoste quadrigas
Seruitio regis decerni caedere dignum est,
Quum uitae meritis de terra scandere caelum
Hi iussi aeterno donantur munere regni.
Leua manus quondam numeros proferre minores
Quum soleat, semper centesima censio dextrae
Transit ad articulos. Sunt autem dextera caelo
Omnia, nec quicquam sentit sua uita sinistrum,
Quem beat aetherii praesentia splendida regis.
Illi ergo sperare licet tam grandia dona,
Qui mala declinans turpis contagia luxus
Ingressusque uiam uirtutis computat alta
Mente deum semperque cupit coniungier illi.*

(VIII. 430.- 442.)

U radu će se također prepoznavati i komentirati tipična mjesta koja su u dosadašnjoj književno-kritičkoj recepciji uočavana kao piščevi propusti, nepreciznosti i u Bibliji neovjereni podaci. U radu će se stoga osvjetljavati takva mjesta eda bi se utvrdilo radi li se možda o hotimičnom isticanju alegorijskog koda u heksametrima, kao u primjerima gdje Marulić Davida naziva Kristom, ili o uvažavanju patrističkih tumačenja u kojima se ponavljaju iste nepreciznosti, kao primjerice zamjena, odnosno poistovjećenje imena Bat-Šeba (Betsabeja) i Beeršeba (Bersaba). Istodobno rad će ukazivati na Marulićeve izravne kontakte s djelima iz patrističke tradicije i isticati njegovo odstupanje od nje u alegoriziranju pojedinih biblijskih zgoda.

Mladen Parlov
Teološki fakultet, Split
MARULIĆ: MOLITELJ I UČITELJ MOLITVE

U središtu kršćanskog življenja nalazi se stvarnost molitve. Cjelokupna kršćanska duhovna tradicija, u svojim raznovrsnim granama i strujama, velikim je dijelom, nauk o molitvi. Svojim se djelima Marulić ubraja u ne baš beznačajne duhovne učitelje. Djela su mu, kako je poznato, odgojila naraštaje redovnika i pobožnih laika. Može se zapravo reći da se svojim djelima Marulić predstavlja ne samo kao molitelj nego i kao učitelj molitve.

Autora članka ponajprije zanima teologija molitve u Marulićevu govoru, odnosno on pokušava prodrijeti u dubinu Marulićeva nauka o molitvi kao i njegove osobne molitve. Marulićeva djela otkrivaju kako je njegova osobna molitva pod utjecajem izvora kojima se služio (Svetoga pisma i crkvenih otaca), ali i vremena u kojem je živio. S druge strane, njegov nauk o molitvi otkriva njegovo osobno iskustvo, a istodobno pokušava trajno biti biblijski i otački utemeljen, što mu daje težinu i aktualnost kako u njegovo vrijeme tako i danas.

Stoga ne čudi što Silvano Razzi, prevoditelj Marulićeva *Evandelistara* na talijanski, u popratnoj posvetnoj poslanici piše kako mu mnoge "stručne i obrazovane osobe kažu da ih od svega što su pročitali u svom životu nijedno djelo nikad nije više raspalilo prema duhovnom životu... kako su osjetili da je to učinilo ovo djelo". Drugim riječima, u 16. st. Marulićeva su djela prepoznata kao djela koja služe na izgradnju kršćanskoga duhovnog života, kao svojevrsni duhovni priručnici. Poglavlja o molitvi u njima svakako se ne ubrajaju među ona od manjeg značenja.

Pavao Pavličić
Filozofski fakultet, Zagreb
PERO MOJ ILI NALJEŠKOVIĆ PIŠE HEKTOROVIĆU

Nikola Nalješković uputio je Petru Hektoroviću šest poslanica, i to u rasponu od nekoliko desetljeća. Tri su od njih ili posve konvencionalne, što znači nalik na prava pisma, ili kratke, što znači sadržajno siromašnije. Tri su, međutim, i opsežnije i ambicioznije, a i neobičnije, pa se ovdje te tri epistole podvrgavaju analizi. Jedna od njih sadrži prilično razvijenu alegorijsku scenu, druga nije upućena Hektoroviću, nego njegovoj

bolesti, a trećoj - koja je posvećena temi starosti – samo je naslovom prirodana uloga poslanice, jer formalnih obilježja toga žanra ona zapravo nema. Na temelju raščlambe tih tekstova nastoji se u članku ponešto zaključiti o poetičkom statusu poslanice u našim stranama u Nalješko-vičevo i Hektorovićevo doba.

Ružica Pšihistal
Filozofski fakultet, Osijek
RAZVIJENE USPOREDBE U MARULIĆEVOJ
JUDITI

U znamenitoj Skokovoj stilističkoj studiji (“O stilu Marulićeve *Judite*”, 1950.) iznimna je pozornost posvećena razvijenim usporedbama. Potankom i sustavnom stilističkom raščlambom, Skok izdvaja šesnaest razvijenih usporedba te opisuje njihovu semantičku i stilsku fakturu. Razvijene su usporedbe, uz perifraze i čiste deskriptivne ulomke, po Skokovu mišljenju estetski najvrjednije dionice Marulićeva biblijskoga epa upravo stoga što pridonose *pikturalnosti*, koju on izdvaja kao najvažniju odliku Marulićeva stila i vrhunac njegova pjesničkoga umijeća..

Premda se i danas, poslije više od pola stoljeća, ne može osporiti znanstvena utemeljenost Skokove studije, njegov istančan sluh za stilske vrijednote teksta te njegovi fundamentalni zaključci o odlikama Marulićeva stila, rezultati novoga čitanja ne podudaraju se posve s rezultatima Skokova čitanja, kako u pogledu konačnog broja u *Juditi* nazočnih razvijenih usporedaba, tako i glede njihove stilske fakture. Uvažavajući i ostale znanstvene prinose u raščlambi stilskih figura *Judite* (Kasandrić, Šrepel, Gortan, Tomasović, Fališevac, Lučin), pitanja koja otvara ova studija mogla bi se u grubim crtama svesti na nekoliko problemskih žarišta:

— Koje se sve značenjske implikacije Marulićeva termina *prilika* (prilika kao razvijena usporedba, kao jednostavna usporedba, kao egzempl, kao tipološka usporedba) potvrđuju u tekstu *Judite*?

— U kakvu su odnosu primarni i sekundarni predmet Marulićevih razvijenih usporedaba, kako glede njihova redosljeda pojavljivanja, tako i opsega njihova slikovnoga materijala te realiziranih sintaktičkih sveza?

— Može li se iz odnosa tematskih jezgri primarnoga i sekundarnoga predmeta uočiti *klizanje* prema drugim tropološkim modalitetima?

— U kakvu su odnosu razvijene usporedbe u tekstu *Judite* i Marulićeve marginalne bilješke te koja je njihova svrha glede zadane moralističko-propedeutičke funkcije pripovijedanja?

Tamara Tvrković
Hrvatski institut za povijest, Zagreb
DESCRIPTIO URBIS SPALATENSIS I. T. MRNAVIĆA

Početak 16. stoljeća Marko Marulić napisao je nekoliko stranica pohvale svom rodnom gradu. Stoljeće iza njega to isto učinio je i Ivan Tomko Mrnavić kad je unutar djela *Unica gentis Aureliae Valeriae Salonitanae Dalmaticae nobilitas* objavio *Descriptio urbis Spalatensis*, odnosno kratak opis grada Splita. Taj je opis prvotno zamišljen kao dodatak djelu koje govori o porijeklu obitelji Valerijevaca iz koje potječu i car Dioklecijan i papa Gaj, a zasebno je objavljen 1811. godine unutar djela Andree Ciccarellija *Opuscoli riguardanti la storia degli uomini illustri di Spalato e di parecchi altri Dalmati*.

Marulićev i Mrnavićev opis bit će analizirani i uspoređeni, s posebnim osvrtom na sadržajnu razinu, a bit će spomenuta i ostala djela iz kojih je očito da Mrnavić poznaje ovaj Marulićev spis premda ga nigdje izrijekom ne spominje. Posebno je zanimljivo Mrnavićevo spominjanje Klisa (u rukopisnom djelu *De Illyrico Caesaribusque Illyricis*) u istom kontekstu kao i kod Marulića: pozivajući se na antičke izvore, obojica autora spominju Cezara. On u djelu *De bello civili* opisuje obranu dalmatinskoga grada, među odmetnutim gradovima spominje se *Issa*, a i kod Marulića i kod Mrnavića navedena je *Clissa* (Klis).

Sličnosti obaju opisa (i drugih navoda kod Mrnavića) upućuju na činjenicu da je zasigurno postojala tradicija u prikazivanju povijesti grada Splita koju je svaki pisac nadopunjavao svojim fikcionalnim ili manje fikcionalnim elementima, već prema vlastitu nahođenju.

PODATCI
O SUDIONICIMA ZNANSTVENOGA SKUPA

Dr. don Ivan Bodrožić
Teološki fakultet, Split

Rođen 1968. u Svibu kod Imotskoga. Dvije godine filozofsko-teološkog studija pohađao je na Teologiji u Splitu, a ostale četiri na Sveučilištu Santa Croce u Rimu, gdje je i diplomirao 1994. Poslijediplomski studij nastavio je na Papinskom institutu za patrologiju *Augustinianum*, na kojemu je doktorirao 2000. godine obranivši disertaciju *Numerologija u sv. Augustina*. Docent je na Teološkom fakultetu u Splitu i autor knjiga i znanstvenih članaka s područja patrologije i duhovnosti.

Doc. dr. Tomislav Bogdan
Filozofski fakultet, Zagreb

Rođen 1973. u Splitu. Diplomirao komparativnu književnost i filozofiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, zaposlen na Odsjeku za kroatistiku istoga fakulteta. Bavi se proučavanjem starije hrvatske književnosti, osobito 15. i 16. stoljeća.

Irena Bratičević, prof.
Filozofski fakultet, Zagreb

Rođena 1977. u Zagrebu. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirala je klasičnu filologiju 2002. Od iste godine znanstvena je novakinja na projektu *Neolatina Croatica* i radi na Odsjeku za klasičnu filologiju. Bavi se dubrovačkim latinistima 18. i 19. st.

Dubravka Brezak - Stamać, prof.
XV. gimnazija, Zagreb

Rođena 1966. u Vinkovcima. Profesorica je hrvatskoga jezika i književnosti na zagrebačkoj XV. gimnaziji. Objavljuje književne prikaze, mahom s područja starije hrvatske književnosti. Autorica je knjige izabranih eseja i prikaza *Starohrvatske književne teme* (1997.); valori-

zacija dramskoga opusa renesansnoga pjesnika Vetranovića, *Dramsko djelo Mavra Vetranovića* (2005.); priredila je izbor iz Vetranovićeve opusa: *Mavro Vetranović, izabrani stihovi* (1994.); *Mavro Vetranović, izbor iz djela* (1999.).

Mr. Ruggero Cattaneo
Università Cattolica del S. Cuore, Milano

Rođen u Milanu 1975. god. Prvi susret s hrvatskim jezikom duguje leksikografskim djelima Ivana Androvića (1876.-1954.), što ih je slučajno pronašao u knjižari svoga grada. Nakon klasične gimnazije diplomirao je 2000. god. klasičnu filologiju na Katoličkome fakultetu u Milanu, s disertacijom o Lastrićevu *Testimonium Bilabium*. Otad surađuje na Katedri hrvatskog i srpskog jezika i književnosti istoga fakulteta te vodi tečaj hrvatskoga jezika i kulture Hrvatske zajednice u Milanu. Godine 2005. priredio je talijansko izdanje *Povijesti hrvatske književnosti* Dubravka Jelčića, za što mu je 22. travnja 2006. dodijeljena nagrada *Davidias*. Živi i radi u Milanu kao predavač klasičnih jezika u gimnaziji.

Akademkinja Dunja Fališevac
Filozofski fakultet, Zagreb

Književna povjesničarka, redovita je profesorica hrvatske književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Predavala je na sveučilištima u Bochumu, Münchenu, Udinama i Varšavi. Glavna djela: *Hrvatska srednjovjekovna proza* (1980.); *Ivan Bunić Vučić* (1987.); *Stari pisci hrvatski i njihove poetike* (1989.); *Smiješno & ozbiljno u staroj hrvatskoj književnosti* (1995.); *Kaliopin vrt – studije o hrvatskoj epici* (1997.); *Kaliopin vrt II – studije o poetičkim i ideološkim aspektima hrvatske epike* (2003.). Priredila je i nekoliko zbornika o književnom baroku, o retorici i književnoj antropologiji.

Dr. Vinko Grubišić
Sveučilište Waterloo, Kanada

Lingvist i književnik, redoviti profesor na Sveučilištu Waterloo, u Ontariju, u Kanadi, na Odsjeku za germanistiku i slavistiku Katedre za hrvatski jezik i kulturu. Bavi se proučavanjem hrvatske renesanse u kontaktu s drugim literaturama. Među inima objavio i veći broj radova o

Maruliću u *Hrvatskoj reviji*, u *Annali Slavi de Napoli* i u *Colloquia Maruliana*.

Dr. Neven Jovanović
Filozofski fakultet, Zagreb

Latinist, asistent je na Katedri za latinski jezik i rimsku književnost Odsjeka za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Osim Marulićem, bavi se hrvatskim pravnim piscima 18. stoljeća, te problemima izdavanja novolatinskih tekstova. Objavio veći broj studija o Maruliću u godišnjaku *Colloquia Maruliana*. Doktorirao je s temom *Problemi uspostave novolatinske stilistike na primjeru Marulićeve Evandelistara*. S grčkoga preveo dvije Euripidove drame (*Heraklo* i *Alkestida*, 2004.) i Eshilovu trilogiju *Orestija* (2006.). Objavio knjigu kolumni što ih redovno tiska u *Zarezu* pod naslovom *Noga filologa* (Zagreb, 2006.). Područje interesa: stilistika, književna i uporabna latinska proza, didaktika latinskog jezika, humanistička informatika.

Mr. Branko Jozić
Književni krug Split – *Marulianum*

Rođen 1960. Magistrirao na Augustinianumu u Rimu 1991. Od 1995. radi u *Marulianumu*. Objavio knjigu *Problem religijske netolerancije* (1995.); zajedno s Bratislavom Lučinom knjigu *Bibliografija Marka Marulića. Prvi dio: tiskana djela (1477-1997)* (1998.); nekoliko knjiga prijevoda te veći broj članaka s religijsko-filozofskoga i kulturološkog područja.

Dr. Francisco Javier Juez y Gálvez
Komplutsko sveučilište, Madrid

Rođen u Madridu 1962. Završio klasičnu filologiju 1984. na Komplutskom sveučilistu, gdje je i doktorirao 1993. Odlikovan nagradom Fundacije Pastor za klasične studije za najbolju *memoria de licenciatura* 1985. Pohađao je tečajeve i specijalizacije na mnogim europskim sveučilištima. Suauktor je većeg broja leksikografskih i književnopovijesnih djela, kao što je *Marko Marulić (1450-1524)*, Madrid, 2000. Uredio je i preveo niz djela s latinskog i drugih jezika, napose iz hrvatskog pjesništva. Za tematski Marulićev broj časopisa *Studia Croatica* (Buenos Aires, 2002.)

dobio je nagradu *Davidias* Društva hrvatskih književnika. Povjerenik velikih Marulićevih izložbi u nacionalnim knjižnicama u Lisabonu (2001.), Madridu (2002.) i drugdje. Slavističke i balkanističke studije objavljivao je u španjolskoj i stranoj periodici. Marulologiji je posvetio nekoliko priloga, objavljenih u *Colloquia Maruliana*, *Eslavística Complutense*, *Studia Croatica*, *Calamus Renascens*, *Mundo Eslavo*.

Mr. Małgorzata Kryska,
Slavistički institut na Varšavskom sveučilištu

Studij završila na Institutu zapadne i južne slavistike pri Odsjeku za polonistiku Sveučilišta u Varšavi. U diplomskom radu (2003.) bavila se razdobljem baroka (rasprava pod naslovom “Apoteoza neobične promjene – u izabranim hrvatskim baroknim poemama”), obuhvaćajući religioznu i književnoznanstvenu problematiku. Sada je doktorandica pri Zavodu za slavenske književnosti.

Mr. Iva Kurelac
Odsjek za povijesne znanosti HAZU, Zagreb

Rođena 1975. u Zagrebu. Maturirala u Klasičnoj gimnaziji u Zagrebu, diplomirala pri Odsjeku za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, magistrirala s temom “Dinko Zavorović i njegov rad na staroj povijesti u I. knjizi djela *De rebus dalmaticis*”. Radi kao asistentica na Odsjeku za povijesne znanosti Zavoda za društvene i povijesne znanosti HAZU u Zagrebu. U sklopu projekta *Srednjovjekovni izvori za hrvatsku povijest* sudjeluje u izradi trećeg sveska serije *Codex diplomaticus, supplementa*. Područje njezina znanstvenog interesa vezano je uz humanizam, kulturnu povijest, hrvatske latiniste i izdavanje latiničkih izvora.

Dr. István Lőkös
Filozofski fakultet, Debrecen

Rođen 1933. u Egeru (Mađarska). Do umirovljenja bio je redoviti profesor na Katedri za komparativnu književnost Filozofskog fakulteta u Debrecenu. Organizirao je 1992. Katedru za povijest srednjoeuropskih i istočnoeuropskih književnosti na Filozofskom fakultetu u Miskolcu, gdje je

kao redoviti profesor do 1997. predavao povijest hrvatske književnosti. Od 1996. kao gost profesor predaje povijest hrvatsko-mađarskih književnih veza na Katedri za hungarologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Njegovi znanstveni i stručni radovi tiču se najviše povijesti hrvatske i mađarske književnosti, odnosno hrvatsko-mađarskih književnih veza i drugih slavenskih književnosti. Godine 2000. izabran je za dopisnog člana HAZU. Dobitnik je Godišnje nagrade INA-e za promicanje hrvatske kulture u svijetu za 2002. godinu. Na mađarski je preveo Marulićevu *Juditu* i *Pod starim krovovima* K. Š. Gjalskog; sastavio je *Antologiju hrvatske književnosti* na mađarskom; autor je niza studija na mađarskom, hrvatskom i njemačkom jeziku (*Povijest hrvatske književnosti*, 1996.; *Hrvatsko-mađarske književne veze*, 1998.; *Od Marulića do Krleže*, 2003. ...).

Mr. Bratislav Lučin
Književni krug Split – *Marulianum*

Rođen u Splitu 1956. Diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zadru, magistrirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 1986. radi kao urednik u Književnom krugu Split, a od 1995. voditelj je *Marulianuma*. Suurednik (s M. Tomasovićem) godišnjaka *Colloquia Maruliana*, glavni urednik edicije *Sabrana djela Marka Marulića*. Područja interesa: hrvatski latinizam, opus Marka Marulića, recepcija Erazma Roterdamskog u hrvatskoj književnoj kulturi. S Brankom Jozićem objavio knjigu *Bibliografija Marka Marulića. Prvi dio: tiskana djela (1477-1997)*, Split, 1998. Priredio izbore iz Marulićeva opusa: na španjolskom – *Marko Marulić (1450-1524)*, edición española: F. J. Juez Gálvez (Madrid, 2000.); na hrvatskom – *Marko Marulić, Duhom do zvijezda* (Zagreb, 2001.); na engleskom – *The Marulić Reader* (Split, 2007.). S Darkom Novakovićem za ediciju *Sabrana djela* priredio i preveo Marulićeve *Latinske stihove* (2005.).

Dr. Miroslav Palameta
Città del Vaticano

Rođen 1949. Redoviti je profesor na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, gdje predaje teoriju književnosti i na Humanističkim studijima u Splitu. Autor nekoliko knjiga i niza znanstvenih tekstova. Pisao i piše o usmenoj narodnoj, suvremenoj i starijoj hrvatskoj književnosti, kulturnoj prošlosti i hrvatskoj likovnoj baštini srednjeg vijeka

(stećci, romanička i gotička likovnost, minijature, pečati...). Trenutno je veleposlanik Bosne i Hercegovine pri Svetoj Stolici.

Dr. don Mladen Parlov
Teološki fakultet, Split

Rođen 1964. u Ričicama kod Imotskog. Diplomirao na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu - Teologija u Splitu, 1990. Na Papinskom sveučilištu Gregorijani u Rimu 1996. doktorirao na području teologije duhovnosti tezom: *Il mistero di Cristo - modelo di vita cristiana secondo Marco Marulić*. Na istom je sveučilištu (1997.) postigao i magisterij iz dogmatske teologije. Ravnatelj je Nadbiskupskog sjemeništa u Splitu te docent na Katoličkom bogoslovnom fakultetu. Objavio je knjige: *Otajstvo Krista - uzor kršćanskog života prema Marku Maruliću* (2001.); *Život i djelo don Ilije Ujevića* (2001.); *Speculum virtutis: Marko Marulić i njegova teološko-duhovna misao* (2003), *Svećenik – Čovjek Božji* (2002.); *U snazi Duha* (2007.). Također je priredio i preveo nekoliko knjiga drugih autora te objavio veći broj znanstvenih radova s područja povijesti kršćanske literature i kršćanske nauka.

Akademik Pavao Pavličić
Filozofski fakultet, Zagreb

Rođen u Vukovaru 1946. Filozofski fakultet završio je u Zagrebu gdje je postigao i doktorat znanosti iz filologije. Redovni je profesor na Odsjeku za komparativnu književnost Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Pripovjedač, esejist i književni znanstvenik, objavio je brojne knjige i studije, za koje je dobio nekoliko književnih nagrada.

Dr. Ružica Pšihistal
Filozofski fakultet, Osijek

Rođena 1966. u Vinkovcima. Diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Osijeku, magistrirala na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1998. s temom *Aspekti mitskog u djelu Frane Petrića*. Na istom je fakultetu 2005. doktorirala s temom *Struktura i funkcija alegorije u Marulićevoj Juditi, Davidijadi i Suzani*. Docentica je na Odsjeku za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta u Osijeku, gdje vodi kolegije iz hrvatske usmene književnosti, kao i izborni kolegij *Marko*

Marulić. Uz marulološke teme bavi se proučavanjem starije hrvatske književnosti te hrvatskom usmenom književnošću.

Dr. Tamara Tvrković
Hrvatski institut za povijest, Zagreb

Rođena 1971. godine u Zagrebu, gdje je završila Klasičnu gimnaziju. Studij klasične filologije završila je 1994. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Godine 2000. obranila je magistarski rad pod naslovom *Komika svakodnevice u antičkom epigramu*, a 2006. doktorsku disertaciju “*De Illyrico Caesaribusque Illyricis* Ivana Tomka Mrnavića i tradicija hrvatskog baroknog slavizma”. Radila je u osnovnoj školi i Klasičnoj gimnaziji, a od 1996. honorarni je predavač latinskog jezika za studente Pravnog fakulteta. Od 1997. radi u Hrvatskom institutu za povijest na odjelu Hrvatska latinistička historiografija.

Pavao Pavličić
SKRIVENA TEORIJA

Posvete su pak u načelu kratke, a ipak autori u njih nastoje uplesti što više vlastitih misli o književnosti i pozvati se na što više autoriteta koji bi njihovu djelu mogli poslužiti kao zaštita; a to čini njihove poetičke osvrte vrlo zgusnutima, pa u njima gotovo svaka riječ ima svojevrsnu važnost i težinu. Ta je težina još i veća ako se uzme u obzir da drugih izjava naših pisaca o vlastitu poslu nemamo, pa zato nije dobra praksa naše književne znanosti, koja je te kratke poetičke osvrte obično smatrala konvencionalnim izrazima poštovanja prijateljima i sponzorima, a ponekad i izvorom podataka o piščevu životu ili o sudbini njegova teksta, dok ih je sas-

vim rijetko vidjela kao autorov iskaz o vlastitu poslu, o njegovim izvorima, ciljevima i smislu. (...)

Nije možda bez značenja što Marulić uvodi motiv književnoga ukrašavanja (...). Pjesnik, doista, govori o tome kako je, hoteći *Juditu* posvetiti Balistriliću (koji dobro zna i latinski i talijanski), odlučio slijediti primjer djece što za novu godinu daruju starije narančama ukrašenim mirisnim začinima, ne bi li tako dobila kakvo uzdarje. Potom to dalje razrađuje, pa veli kako djecu oponaša samo u tom kićenju, a ne i u traženju uzdarja, te da je zato svoj tekst opremio *uglajenjem, ulizanjem i razlicih masti čirsanjem* (...) zato da mu primalac dara (naslovnik posvete) ne bi prigovorio kako nudi *onu je žita rukovet koju u vaših knjigah bolju nahodite*, to jest onu istu priču koju je Balistrilić već u Bibliji čitao. Potom slijedi ključna rečenica: *Zaisto je onaje rukovet, da mnogim cvitjem obkićena*. Eksplicitno se tu kaže da je to ona ista priča kao i u Bibliji, samo urešena nečim izvanjskim. I doista, Marulić kao da odnos priče i ukrasa zamišlja upravo kao odnos žita i cvijeća u toj slici. Žito je nešto korisno, ono je pravi sadržaj, dok je cvijeće tek nešto lijepo, pa i nema nikakvu praktičnu svrhu, ali zato čovjeku godi, to više što i običaji nalažu da se tako postupa.

Matica hrvatska, Zagreb, 2006, str. 5, 15, 17

Franjo Švelec
O POSLANICAMA U HRVATSKOJ RENESANSNOJ
KNJIŽEVNOSTI

Pjesnička pisma naših starih pjesnika kao posebna književna vrsta kao da nisu imala ugled kakav su uživali drugi njihovi pjesnički sastavi. Vidi se to između ostaloga i po činjenici da ni jedan od njih svoja pisma nije skupio u posebnu zbirku, a još manje tiskao. Naprotiv, svoje “prave” pjesničke produkte uredno su sabirali pod naslovima *pjesni ljuvene*, *pjesni razlike*, *razlike pjesni duhovne*, *pjesni od maskerate*, *pjesni pokorne*, i sl. To ipak ne znači da svoje poslanice nisu smatrali plodom pjesničkog truda. Da su ih cijenili, možda bi govorila, najprije, činjenica da su ih sastavljali s primjerenom brižljivošću, ne manjom nego svoje “prave” pjesme, a onda i to da su ih – kad su imali mogućnost da svoje pjesme objave – i tiskali, i to obično pod rubrikom *pjesni razlike*. A pisali su ih malone svi, pa je tako prvi značajniji istraživač hrvatskih poslanica Ivan Milčetić (1882.) samo za renesansno razdoblje mogao utvrditi više od dvadeset pjesnika koji su za sobom ostavljali više od stotinu što većih što manjih pjesničkih pisama. Za jednoga od njih – riječ je o P. Hektoroviću – može se reći da je najveći dio svoga književnog rada ostvario upravo u poslanicama.

(...)

Posebno je zanimljiv blok poslanica s temom o književnim i književno-teorijskim pitanjima. U tom su pogledu i opet značajni Marulić i Zoranić, a onda za njima Hektorović, Kožičić Benja, Ranjina, Zlatarić i drugi. U već navedenoj posveti *Judite* Marulić izlaže svoje poetsko ishodište: historiju od svete udovice on piše hrvatski s jasnim ciljem: da bi je mogli čitati i oni “ki nisu naučni knjige latinske aliti dijačke”; čini to u stihovima “po običaju naših začinjavac i jošće po zakonu (...) starih poet”. Izražava tako osnove svoje poetike: u svom se književnom poslu naslanja na domaća stihovana iskustva, na “začinjavce”, tj. na one koji su stihove na hrvatskom jeziku pisali prije njega, i na “zakone starih poet”, tj. na stilski instrumentarij drevnih epskih pjesnika, pod kojima se podrazumijevaju Homer i Vergilije.

(...)

Važna saznanja o nekim književno-povijesnim pitanjima pružaju nam dva prozna pisma Hektorovićeve Mikši Pelegrinoviću. Iz prvoga, 1528., saznajemo da je Pelegrinovićeve *Jupka* nastala najkasnije te godine; iz drugoga, 1557., da je veoma cijenjena u Dubrovniku. (Ne kaže se ništa o postojanju još jedne Čubranovićeve *Jeđupke*). Nadalje: Hektorović objašnjava Pelegrinoviću svoj intertekstualni postupak s narodnim pjesmama u

Ribanju i uz to otkriva da mu je osnovno načelo istinito prikazivanje; daje najzad i svoja zapažanja u bugaršticama.

(...)

Poslanice naših starih pjesnika vrve i mnogim drugim podacima o pjesnicima samim i o vremenu u kojem su živjeli. Obiluju poneke biografskim detaljima, podacima o putovanjima, o bolestima, osamljenosti, o dobicima i gubicima, pa čak i o boravku u zatvoru. Upada u oči jedna Hektorovićeva i jedna Nalješkovićeva poslanica s trpkim konstatacijama o (njihovoj vlastitoj) starosti, te Pelegrinovićeva o Bobaljevićevoj gluhoći, kao i odgovor Bobaljevićev o tom njegovu zlu.

Mogućnosti, 1/3 (1998.), str. 128-135

Bratislav Lučin
PJESNIČKA POSLANICA OD ANTIKE DO HUMANIZMA

Pismo, kao pisana poruka jedne osobe drugoj, koja gotovo redovito otvara potrebu za odgovorom u istome mediju, od davnine se smatra nadomjestkom usmene komunikacije, “polovicom razgovora” (Artemon, 2. st. prije Krista, prema Demetr. *Eloc.* 223), “razgovorom odsutnih prijatelja” (Cic. *Phil.* 2,7). Od najranijih vremena (stari Egipat) razvijaju se osnovni tipovi pisma: privatno i službeno. Opće je svojstvo pisma u grčko-rimskom svijetu formalna strukturiranost, koja podrazumijeva označavanje pošiljatelja i primatelja na početku, pozdrav i potpis na kraju. U sredini se nalazi sam tekst pisma, koji je u privatnoj korespondenciji slobodno komponiran, a u službenim pismima strukturiran po određenim pravilima, često pod utjecajem retorike. U helenističkim, a zatim i rimskom školama, razvija se teorija epistolografije, a pisanje pisama postaje osobitom vrstom retoričke vježbe. Uz veću formalnu dotjeranost službeno pismo razlikuje se od privatnoga često i time što je upućeno većem broju primatelja, tj. podrazumijeva neku vrstu “objavljivanja”. Po tim svojstvima službeno je pismo prijelazni oblik između privatnog i književnog pisma, odnosno poslanice.

Najranija književna pisma jesu jednostavno privatna pisma koja je pošiljatelj, primatelj ili tko treći odlučio objaviti (ili je pišući ih imao u vidu njihovo buduće objavljivanje). Auktori su takvih pisama redovito slavne osobe (vladari, vojskovođe, filozofi, govornici: npr. Aristotel, Isokrat, Ciceron, Plinije Mlađi, Simah). Razlika između takva pisma i književne poslanice prilično je neodređena, no književna poslanica može se odrediti kao tekst za koji je praktična funkcija pisma gotovo posve nevažna: takav tekst uzima na sebe oblik pisma samo kao privid, kao izgovor, da bi se u formi privatnog obraćanja iznijele misli o kakvoj filozofskoj, moralnoj, književnoj, povijesnoj, društvenoj ili sličnoj temi. Poslanica je često posve slična današnjoj raspravi ili eseju (npr. Platonova, Epikurova i Senekina pisma).

Osobita je podvrsta pisma pjesnička, versificirana poslanica. Ona se u književnoj povijesti pojavljuje veoma kasno, tek u rimskoga pjesnika Horacija (65.-8. g. prije Krista). Grčka književnost, u kojoj su prozna pisma svih vrsta posve obična pojava još od 4. st. prije Krista, uopće ne poznaje pjesničku poslanicu, izuzmemo li nekoliko vrlo kratkih “pozivnica” iz helenističkoga razdoblja, sačuvanih u *Palatinskoj antologiji* (6,227; 11,44). U rimskoj književnosti prije Horacija postoje uistinu skromne naznake o pjesničkoj poslanici, koja je tada, po svemu sudeći, bila još sporadična i posve marginalna pojava. Sačuvano je nekoliko fragmenata Lucilijevih (181-183, 341 Marx), Ciceronov spomen da je

stihovane poslanice pisao Spurije Memije (Cic. *Att.* 13,6,4) i nekoliko primjera među Katulovim pjesmama (13; 35; 65; 68a).

Ako je Kvintilijan u svojem glasovitom osvrtu na grčke i rimske književnike (*Inst. or.* 10,1,93) ponosno istaknuo: "Satira je sva naša" (tj. rimska, bez grčkih žanrovskih uzora), onda bi Horacije mogao s pravom reći: "Pjesnička je poslanica sva moja." Uistinu, on je versificirano pismo uzdignuo na razinu posebne književne vrste, i odmah dao vrhunska, uzorna ostvarenja. Uz to, prvi je složio pjesničke knjige od samih poslanica.

(...)

Izravnih nastavljača u rimskoj književnosti Horacije nije imao. Nešto kasnije pjesničke će poslanice pisati Ovidije, ali one su bitno drugačijega, elegijskog tona (pa su i ispjevane u elegijskom distihu). Prvi poticaj za svoje mladenačke *Heroides* ili *Epistulae heroidum* (*Pisma junakinja*) mogao je Ovidije naći u jedinoj poslanici Propercijeva opusa (*Prop.* 4,3), no u svojoj zbirci stvorio je on potpuno novu, izvornu vrstu; svoje djelo sam naziva *ignotum aliis opus* (*Ars am.* 3,346).

(...)

Iako ne postoji sintetski pregled novolatinske epistolografije u stihovima, može se sa sigurnošću ustvrditi da je ta pjesnička vrsta u humanizmu bila vrlo raširena i da su humanisti obnovili sve njezine antičke inačice, pa i stvorili neke svoje. Potreba za živim komuniciranjem s drugim ljubiteljima i istraživačima antike, razmjena novosti, obavijesti o otkrićima rukopisa, stručne rasprave, prijateljsko dopisivanje, sve je to od kraja 14. st. nadalje uzrokovalo bujanje korespondencije, u prvom redu prozne, ali u znatnoj mjeri i stihovane. Pjesnička je poslanica postala medijem za prenošenje svih mogućih sadržaja, od intimnih, prijateljskih ispovijedi i poruka, preko kurtoznih prigodnica do poučnih i savjetodavnih naputaka, javnih apela, pobudnica, molbi ili kritika itd. Pri tom su se humanisti općenito manje ugledali na Horacijeva filozofsko-moralistička pisma u heksametrima, radije nasljeđujući i proširujući Ovidijeve ispovjedne predložke u elegijskim distisima. Ovidijev utjecaj osjeća se naročito u autobiografskoj poslanici, pa gotovo i nema značajnijega latinskog pjesnika koji nije ispjevao pismo potomstvu po uzoru na završnu elegiju Četvrte knjige *Žalobnica* (*Trist.* 4,10, tzv. *Epistola ad posteritatem*). Još je češći hibridni žanr epigramska poslanica: to je kratka pjesma, epigramskog opsega i metra, najčešće prigodna sadržaja (posveta, pohvalnica, zahvalnica i dr.), upućena konkretnom primatelju (prijatelju, kolegi, kakvu ugledniku, moćniku i sl.).

(Ulomci iz neobjavljene studije)

Mirko Tomasović
DRAGOCJENI NIZ

(*Hrvatska književna baština*, knj. 1. i 2, ur. Dunja Fališevac, Josip Lisac i Darko Novaković, Zagreb, 2002. i 2003)

Dva sveska edicije *Hrvatska književna baština* (nakladnik Ex libris), koju uređuju sveučilišna profesorica Dunja Fališevac i profesori Josip Lisac i Darko Novaković, s vrijednom građom na oko 1100 stranica prolazi bez ikakva odjeka u našim javnim, a, nažalost, i u stručnim glasilima. U Hrvatskoj se, inače, uvriježilo jadikovanje zvanih i nepozvanih o bogatoj književnoj baštini, koja je u nezanemarivoj količini još netiskana, nepročitana, neproučena, a uz to je i višejezična. Očekivalo se stoga da će ovakav pothvat naići na odobravanje i potporu javnosti. Zastoj, štoviše vakuum, na tom području, koji je nastupio zbog kojekakvih razloga, primjerice, izlike da nema dostatno novih znanstvenih snaga za kritičko priređivanje davnih tekstova, dijelom su, naime, opovrgnula prva dva sveska *Hrvatske književne baštine*. (...)

U *Proslovu* prvoga teksta stoji: "Hrvatska književna baština, od srednjega vijeka i ranog novovjekovlja pa sve do 20. stoljeća, još uvijek je neiscrпно vrelo dosad nepoznatih, neobjavljenih, ili nakon prvih izdanja nikada više objavljenih djela." Da to vrelo ne bi presahnulo, ostalo mrtvi rukavac nacionalne književne kulture, crpe se iz njegovih tekstova za objelodanjivanje "u tradicionalnom filološkom obliku", odnosno s "potrebitim kritičkim aparatom i popratnim uvodnim bilješkama". To se pak odnosi na djela napisana na hrvatskome i latinskome, "temeljnim jezicima nacionalne književnosti", ali i na drugim; apostrofiraju se talijanski, njemački, francuski, a vjerojatno misli i na grčki i mađarski jezik. Konceptija se očevidno odlikuje širinom pogleda na mnogostoljetnu višejezičnu tradiciju hrvatskih pisaca, kojoj širini pomaže i nakana da nakon *Građe* u drugom odjeljku, *Rasprave*, donosi znanstvene studije o pojedinim fenomenima naše književne prošlosti. (...)

Već samim pročitavanjem prvih dviju knjiga iz niza utvrditi je da valja unijeti nove bibliografske jedinice u primarnu i sekundarnu literaturu za dvadesetak hrvatskih poznatih i nepoznatih, potpisanih i anonimnih, pisaca u rasponu od klasika do suputnika i epigona, od kojih su neke jamačno bitne za njihov autorski opus i lik te općenito za pripadno razdoblje matične im literature. (...)

Rečeno je na početku da su dva sveska *Hrvatske književne baštine* nova i nezaobilazna literatura za kroatiste, a iz ovoga se preglednog članka vidi da su iskoristiva i za stručnjake drugih profila, za one koje

zanimaju ne samo hrvatsko književno naslijeđe nego i djela iz davnog vremena koja se dodiruju s teologijom, psihologijom, plovidbenom znanosti, teatrologijom i inim disciplinama, što su ih napisali naši učenici i daroviti ljudi. Zbog svega toga držim važnim kulturnim i znanstvenim događajem reaktiviranje u objavljivanju naše nacionalne baštine. (...)

Vijenac, broj 269, 24. lipnja 2004.

Darko Novaković
PRVI HRVATSKI UDŽBENIK PLOVIDBE

Istražujući rukopisnu sudbinu različitih hrvatskih latinističkih tekstova iz petnaestoga stoljeća, naišao sam u petom svesku poznatoga Kristellerova registra na ovakav podatak: *Benedictus de Cotrullis Equitis /sic/ ad inclitum Senatam Venetorum de navigatione liber*. Kao mjesto na kojem se rukopis čuva navedena je Sveučilišna knjižnica na Yaleu (*Beinecke Rare Book and Manuscript Library*). Usprkos stanovitim nepreciznostima pri opisu, pa i vrlo neobičnom mjestu na koje je rukopis iz Napulja dospio, sve je upućivalo na to da je riječ o zagubljenom Kotruljevićevoj raspravi. Kad sam nakon višestrukih peripetija i iscrpljujuće korespondencije napokon dobio mikrofilm rukopisa br. 557, nestalo je i posljednjega razloga za suzdržanost: predamnom se doista našao tekst o čijoj se vrijednosti za hrvatsku humanističku baštinu u ovom trenutku teško može govoriti bez povišenih strasti.

(...)

Pravu znanstvenu raspravu o Kotruljevićevu tekstu valja očekivati kad bude priređena *editio princeps* (za koju će, uzgred budi rečeno, nesumnjivo biti potrebno kontrolno čitanje izravno iz kodeksa). Tek se u višestrukoj stručnoj lektiri može doći do utemeljene prosudbe o mjestu koje Kotruljevićeva rasprava zaslužuje u nacionalnoj kulturnoj baštini. U ovom trenutku najizravnijom se dobitnicom čini povijest hrvatske navigacije, jer se djelom *O plovidbi* granica njezine teorijske dokumentiranosti spušta duboko u 15. stoljeće. Na bliskom tragu Kotruljevićev će ogleđ zacijelo potaknuti i zanimanje povjesničara egzaktnih znanosti u Hrvata, u neobičnom rasponu od geografa do astronoma, od geologa do oceanografa, od fizičara do meteorologa. Za nacionalnu povijest bit će nedvojbeno zanimljiv Kotruljevićev izbor himničkih superlativa uz opis hrvatske obale Jadrana (*lito iocundissimo: 16; porti nobilissimi, insule amenissime, iocundissimi liti de Dalmatia et Histria: 66*); njegovo opsežno mitološko izvješće o tome kako je prva lađa Argo od Istra (Dunava) došla do Istre (23); njegovo jasno, makar i uzgredno očitovanje o tome u kakvu se jezičnom i narodnosnom okolišu nalazi Dubrovnik (38v).

Vjesnik (prilog *Danica*), 18. 3. 1995, str. 31.

Damir Salopek
RASPRAVA *DE NAVIGATIONE* BENEDIKTA KOTRULJEVIĆA

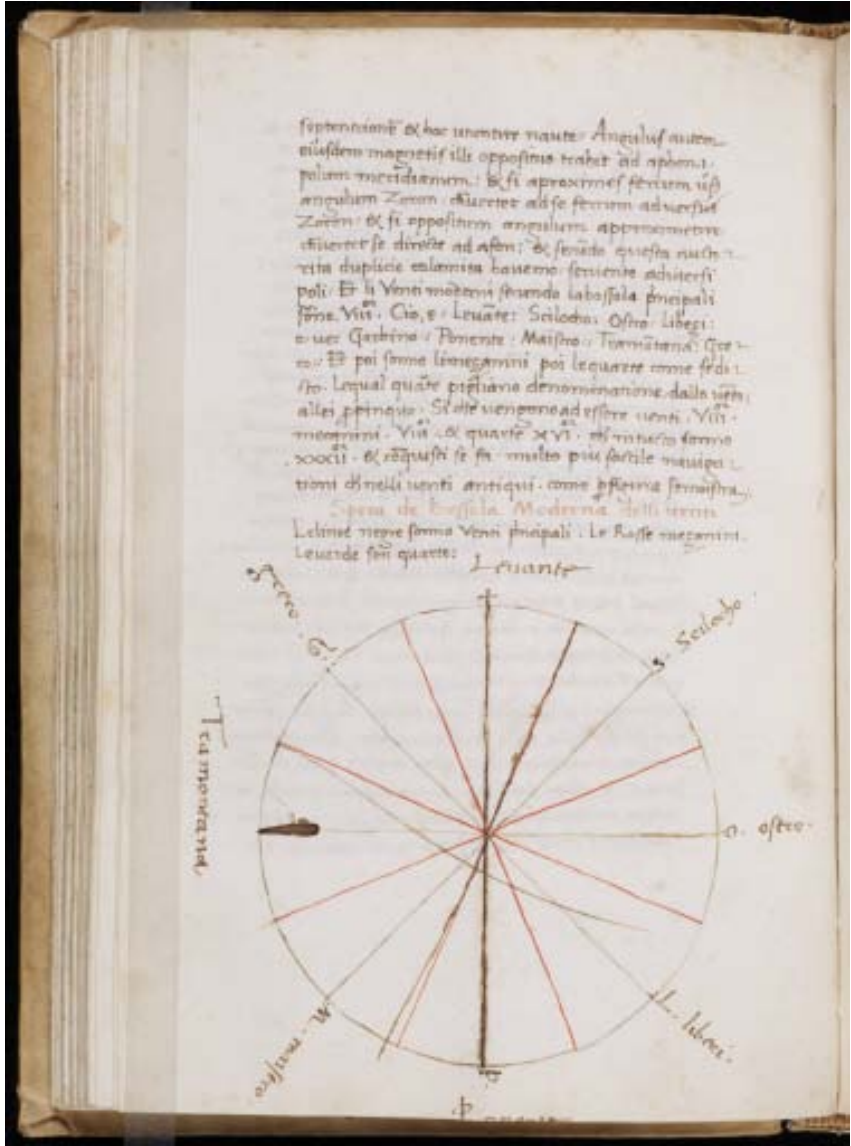
I prema jednom i prema drugom kriteriju ova rasprava prvo je sveobuhvatno djelo o navigaciji, ne samo u hrvatskoj nego i u europskoj literaturi. (...)

Po svojem karakteru Kotruljevićeva je rasprava didaktičko djelo, s intencijom opisa i poduke u jednom od najvažnijih vidova ljudske djelatnosti. Ono ne govori o “tehnicima plovidbe” - nju prepušta praksi i iskustvu, koje neprestano spominje kao nužne i neizostavne čimbenike svakoga pa i mornarskoga umijeća. Govori, međutim, o onome što ulazi u teorijski okvir, što tvori znanje zasnovano na razumijevanju principa onih disciplina koje prema Kotruljevićevu mišljenju istom mogu stvoriti obrazovana mornara, a tek takav mornar može sebi i zajednici polučiti probitak koji pomorstvo neupitno donosi.

Benedikt Kotruljević, *De navigatione = O plovidbi*,
Ex libris, Zagreb, 2005., str. 14

Prikaz suvremene vjetrulje u Kotruljevićevu djelu De navigatione
 (Beinecke Rare Book and Manuscript Library, University of Yale, no. 557, f. 43v)

Neven Jovanović
TEKSTOLOŠKA RADIONICA: OD RUKOPISA DO IZDANJA

Voditelji

- Irena Bratičević, Sveučilište u Zagrebu
- Neven Jovanović, Sveučilište u Zagrebu
- Milenko Lončar, Sveučilište u Zadru

Koje preoblake i tumačenja može - ili mora - doživjeti tekst iz prošlosti da bi nešto značio suvremenom čitatelju? To će pitanje ove godine, u okviru Međunarodnoga znanstvenog skupa o Marku Maruliću, promišljati, i to ne teorijski, već posve praktično, sudionici novopokrenute Tekstološke radionice. Dvadesetak studenata latinske filologije, iz Zadra, Zagreba i Ljubljane, u dvije će sesije prirediti za objavljivanje tri kratke latinske pjesme rukopisnog kodeksa *Varia Dalmatica* (ili *Codex Lucianus*, Zadar, Znanstvena knjižnica, sign. 25290, ms. 617); radi se o maloј poetskoј prepisci dvaju petnaestostoljetnih dalmatinskih humanista, Šibenčanina Grgura Kabalina i Zadranina Grisogona. “Prirediti za objavljivanje” rječnikom tekstologa znači: pročitati rukopis, uspostaviti tekst (označavajući pogreške i razrješavajući nedoumice), razumjeti ga, prevesti - i razmisliti o načinima na koje bi se ta djelca mogla prezentirati javnosti, kako znanstvenoj, tako i široj.

Tekstološka radionica ove je godine organizirana u suradnji s odjelima, odnosno odsjecima za klasičnu filologiju Sveučilišta u Zadru, Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani. Radionica će biti dio Međunarodnoga znanstvenog skupa i idućih godina, a neće ostati ograničena isključivo na stare latinske tekstove. Njezina je, naime, glavna svrha omogućiti talentiranim studentima, idućoj generaciji istraživača, da “na terenu” vide i iskuse kako izgledaju znanstveni rad i znanstvena komunikacija na području filologije općenito.

Sudeći po trenutačnom tempu razvoja znanosti i društva, oni koji sada studiraju morat će u svome radnom vijeku, kako je netko napisao, “rješavati probleme za koje mi još i ne znamo da su problemi, koristeći se pritom tehnologijama koje još nisu izumljene”. U takvom kontekstu, tekstološka je radionica prostor susreta onoga vrlo novog s onime vrlo starim; prostor za “šalji dalje”.

66

Nominis ille tui celebrat proceram: qui plus
Corporis; et acutis rotare fulvus erit.
Eto tamen desinat vires mihi: namque utluatas
Peribat, et in magnis est utluise satis.
Hanc igitur: clara uacitate a luce Iouanos
Iste perpetui pignus Saronis Sabe.

Caballinus Crysogoras suo.

Crysogore in notis mentura laudibus adde
Si uis iudicij pondos inesse tuis.
Laudibus adde nodum. In falsa infamia ledit
Tua non uerus Saron, laudibus adde nodum.
Dum te ac Andras certas equare Maroni
Non uideo tibi iam q. bene & notus ego
Quis laetia de: deatit euis, et Romanis
Aut quis Saroni, uerba Claroni Sabe.
Te tamen illa mihi tribuis, centosq. canalis
Sappidon antiquis ualibus esse paron.
Iuxta ita ne miror: nec sum tibi credulus ubi
Parte: acis nullo fidere iudicij.
Vel tibi maiestas ueterum est ignota Viror;
Vel ceteris pium tallia cogit amor
Cogat amor quod nullo, si uis ut digner amica
Clarij, pari referam, laudibus adde nodum.

Crysogoras Caballino.

Carmina per tartus qua' eos tibi latius otea
Inaugenis ualibus te tamen esse hile.
Adhuc hoc igitur firmum pat quodq. filior
Ut dictum ualibus geadibus ore hant.

Bibliotheca
1811

Quare rursus hostes inter generata Camillas
Vultus inquit de prope iunctus abis!
An ob nascendi spectatos matris Apollo
Mente sui optati ferre acquirit opem?
Frontea et Bacchi graviter profectus ad inder
Defuit auxilium penitenti forma;
Iste gurg in terris non apparetur Atlanticis
Iste reges, fandi quod loquere modum:
Chrysopeus Cebellina,
Ipsi cauebat.

Te licet audiam celebrata virtute putaba
Hicibus tantum Tegeonis esse Virna.
Ne simulac Tegei, postquam Lulius loquatur
Accidit excoanglo non non uera fuit
Admiras dixit periculis corde stupore
Nascentur sic certe Selongphatis aquis,
Ipsi Otuvati caluac teligite diamus
Apparet, uxor ipse Platonis Sobet,
Hanc reor arpiat, fabriqurg filius ingens
Venter Saraua, quia Taper ch-guclant
Nunc precor ut tantum non dedignentur amicum
Iam peperit virtus ac numerare tuam

Ut glauc, miribusq, rigens tunc saranta illos
Optat, quoniam non an longor in angis uoluit
Ite caput castra fulgentia sydera maurus
Frustrer uerenti tam placitate solua.
Sic optabit utiq, dicit uis noster Traquari
Tanti prope malis usq, propositi opera

SUSANNA

WITH THIS BEGINS THE STORY OF SUSANNA,
THE DAUGHTER OF HILKIAH AND THE WIFE OF JOAKIM.
THIS HAPPENED IN BABYLON WHERE THE PEOPLE
OF ISRAEL WERE TAKEN INTO CAPTIVITY.
THIS WAS COMPOSED IN VERSE BY
MARKO MARULIĆ OF SPLIT.

In Thee, who art the Creator of all, I place
The hope of these words, which I now prepare to sing;
I cease not, therefore, to entreat your mercy,
So that my word and my song may be guided by its light,
In which I shall recount of faithful wives, 5
Who are married, virtuous beyond reproach.
You came to my aid in praising the widow,
Now assist me to speak these similar approbations.
All honour will be yours, my God,
For beautifully to speak, is a gift from you. 10
And you young brides, accept these examples:
They shall teach you to be clean of sin
And that you might prefer to choose death
Rather than be unfaithful to your husbands;
For what good is it if people are not aware of your sin, 15
If it will become known to the one who judges all.

Translated by Vladimir Bubrin

COLLOQVIA MARVLIANA XVI
(Književni krug Split - *Marulianum*, 2007.)

SADRŽAJ
CONTENTS

- Bratislav Lučin: Marul, Katul i trogirski kodeks Petronija / *Marulus, Catullus and the Codex Traguriensis (Paris, Bibl. Nat., lat. 7989)*
- Ruggero Cattaneo: Napomene o stilu Marulićeve *Institucije* / *Cenni sullo stile dell' Institutio di Marulić*
- Mladen Parlov: Marulićev govor o svetosti i svecima / *Marulić's Oration Concerning Sanctity and the Saints*
- Ivan Bodrožić: Lik Antikrista u *Instituciji* / *The Figure of Antichrist in the De Institutione*
- Vinko Grubišić: Sveti Jeronim prema *Deset govora* Petra Pavla Vergerija i *Instituciji* Marka Marulića / *Saint Jerome in Pier Paolo Vergerio the Elder's' Work Sermones Decem pro Sancto Hieronymo and Marko Marulić's De Institutione bene Vivendi per Exempla Sanctorum*
- Branko Jozić: Marulić i pitanje antijudaizma / *Marulić and the anti-Jewish Issue*
- Miroslav Palameta: Marulićeva *Tropologija* u svjetlu patrističke alegoreze (III.) / *Marulić's Tropology in the Light of Patristic Allegoresis (III)*
- Smiljka Malinar: Jezik svakodnevice u Marulićevim djelima / *Everyday Language in Marulić's Croatian Works*
- Dragica Malić: Od rječnika prema tekstu (u Sabranim djelima Marka Marulića) / *From Dictionary to Text (In the Collected Works of Marko Marulić)*
- Vladimir Bubrin: Marko Marulić's Croatian Poetry in English in the Light of Umberto Eco's Theory of Translation / *Hrvatska poezija Marka Marulića na engleskom u svjetlu teorije prevođenja Umberta Eca*
- Susanna: with this Begins the Story of Susanna, the Daughter of Hilkiyah and the Wife of Joakim. This Happened in Babylon Where the People of Israel Were Taken into Captivity, This was Composed in Verse by Marko Marulić of Split (translated by Vladimir Bubrin)
- Gorana Stepanić: *Prvi iza Petrarke*. Recepski i percepcijski putovi Marulićeve zbirke *In epigrammata priscorum commentarius* / First after Petrarch. *The Reception and Perception Paths of Marulić's Collection In Epigrammata Priscorum Commentarius*

- Francisco Javier Juez y Gálvez: Marko Marulić (1450-1524) y el humanista español Juan Lorenzo Palmireno (1524-1579) / *Marko Marulić (1450-1524) i španjolski humanist Juan Lorenzo Palmireno (1524-1579)*
- Tamara Tvrtković: Marko Marulić u djelu Ivana Tomka Mrnavića / *Marko Marulić in the Work of Ivan Tomko Mrnavić*
- Mirko Tomasović: *Pisanka* (1637.) Augustina Vlastelinovića iz Sarajeva, Marulićeva metričkog sljedbenika / *The Pisanka (1637) of the Sarajevo Writer Augustin Vlastelinović, a Metrical Disciple of Marulić*
- Cvijeta Pavlović: Juditine metamorfoze (Marulić – Gavran – Senker) / *Metamorphoses of Judith (Marulić-Gavran-Senker)*

K r o n i k a

- Ivo Sanader: Marulić i Vukovar (Govor u prigodi otkrivanja spomenika Marku Maruliću u Vukovaru 3. svibnja 2006.)
- Ivo Sanader: Zapis uz svečanost otkrivanja poprsja Marka Marulića u Bratislavi 24. svibnja 2006.
- Mirko Tomasović: Marulićevi spomenici u Vukovaru, Bratislavi...
- Nagrade Dana hrvatske knjige 2006.
- Obrazloženje nagrade *Judita*
  - Obrazloženje nagrade *Davidias*
  - Obrazloženje nagrade *Slavić*

B i b l i o g r a f i j e

- Branko Jozić: Bibliografija Marka Marulića 2006.

NAGRADA DANA HRVATSKE KNJIGE

Pravilnik

Nagradu Dana hrvatske knjige dodjeljuje Društvo hrvatskih književnika – pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

Tri su nagrade: “Judita”, “Davidias”, “Slavić”

Nagrade su godišnje.

Nagrade se dodjeljuju u Splitu na Dan hrvatske knjige – 22. travnja tekuće godine.

“Judita” – Nagrada Dana hrvatske knjige za najbolju knjigu ili studiju o hrvatskoj književnoj baštini, posebno o humanističko-renesansnoj.

“Davidias” – Nagrada Dana hrvatske knjige za najbolji prijevod djela iz hrvatske književne baštine na strane jezike ili za najbolju knjigu, odnosno studiju inozemnog kroatista o hrvatskoj književnoj baštini.

“Slavić” – Nagrada Dana hrvatske knjige za najbolji autorski knjigom objavljeni prvenac.

Sva djela (prvotisak) koja se predlažu za nagrade moraju biti objavljena od 1. siječnja do 31. prosinca prethodne godine.

Nagrade se sastoje od novčanog dijela: “Judita” – 10.000 kuna, “Davidias” – 10.000 kuna, “Slavić” – 2.500 kuna i povelja.

Nagrade uručuju: ministar kulture Republike Hrvatske i predsjednik Društva hrvatskih književnika.

Gradonačelnik Splita sve nagrađeničke daruje zlatnikom grada Splita.

Odluku o nagrađenim djelima, odnosno o autorima nagrađenih djela donosi Povjerenstvo Nagrade Dana hrvatske knjige.

Upravni odbor Društva hrvatskih književnika imenuje Povjerenstvo Nagrade Dana hrvatske knjige – na rok od četiri godine.

Povjerenstvo je u radu i odlučivanju samostalno.

Povjerenstvo bira tajnika – na rok od četiri godine.

Tajnik organizira i vodi rad Povjerenstva te po potrebi, a obvezatno jednom godišnje, o radu Povjerenstva izvještuje Upravni odbor Društva hrvatskih književnika i Ministarstvo kulture Republike Hrvatske.

Ako je djelo člana Povjerenstva među prijedlozima za nagradu, onda taj član ne sudjeluje u radu Povjerenstva prilikom glasovanja.

O svakoj nagradi odluka se donosi većinom glasova.
Kad je nagrađenik strani državljanin, o dodijeljenoj nagradi treba ga izvijestiti najmanje trideset dana prije same dodjele.
Povjerenstvo odlučuje i o autorima obrazloženja o nagradama.
Troškove rada Povjerenstva, novčane iznose nagrada, izradbu povelja, organizaciju dodjele nagrada i honorar autorima obrazloženja osigurava Ministarstvo kulture Republike Hrvatske.
Sve navedene troškove Društvo hrvatskih književnika prijavljuje Ministarstvu kulture kao dio svoje redovne godišnje djelatnosti.

Povjerenstvo Nagrade Dana hrvatske knjige u 2007:
Cvijeta Pavlović, Bratislav Lučin, Tonko Maroević, Nikola Batušić

Tajnik Povjerenstva Nagrade Dana hrvatske knjige:
Srećko Lipovčan

NAGRADA DANA HRVATSKE KNJIGE

Do sada nagrađeni:

1997.

- Judita* — Pavao Pavličić (*Studije o Osmanu*, ZAZNOK, Zagreb, 1996.)
Davidias — István Lőkös: (*A horvát irodalom története*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996.)
Slavić — Maro Pitarević (*Harlekin*, Ceres, Zagreb, 1996.)

1998.

- Judita* — Branimir Glavičić (*Marulićev latinski rječnik*, Književni krug Split, 1997.)
Davidias — Ján Jankovič (*Chorvátska literatúra v slovenskej kultúre I*, Ústav svetovej literatúry SAV, Bratislava 1997)
Slavić — Romeo Mihaljević (*Anđeoska konverzacija*, Mozaik knjiga, Zagreb, 1997.)

1999.

- Judita* — Radoslav Katičić (*Litterarum studia*, Matica hrvatska, Zagreb, 1998.)
- Davidias* — Joanna Rapacka (*Zaljubljeni u vilu*, Književni krug Split, 1998.)
- Slavić* — Ana Brnardić (*Pisaljka nekog mudraca*, SKUD "Ivan Goran Kovačić", Zagreb, 1998.)

2000.

- Judita* — Mirko Tomasović: *Marko Marulić Marul*, Erasmus Naklada, Zagreb / Književni krug Split – *Marulianum*, Split / Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, 1999.
- Davidias* — Fedora Ferluga Petronio: *Grčko-latinski izvori u Junija Palmotića*, Hrvatsko filološko društvo, Rijeka, 1999.
- Slavić* — Dražen Stojčić: *Zabranjeno područje*, Svjetla grada, Osijek, 1999.

2001.

- Judita* — Šime Jurić: *Iz muzeja hrvatske knjige*, Matica hrvatska, Zagreb, 2000.
- Davidias* — Krystyna Pieniażek: *Pjesničko stvaralaštvo Antuna Branka Šimića* (prevela Jadranka Nemeth Jajić), Matica hrvatska, Zagreb, 2000.
- Slavić* — Igor Štik: *Dvorac u Romagni*, Durieux, Zagreb, 2000.

2002.

- Judita* — Milan Moguš: *Rječnik Marulićeve Judite*, Institut za jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2001.
- Davidias* — Luciana Borsetto: *Marko Marulić: Giuditta*, a cura di Luciana Borsetto. Testo croato a fronte, Hefti, Milano, 2001.
- Slavić* — Gordana Nuhanović: *Liga za opstanak*, Pop & Pop, Zagreb, 2001.

2003.

- Judita* – Nikola Batušić: *Starija kajkavska drama*, Disput, Zagreb, 2002.
- Davidias* – Francisco Javier Juez y Gálvez: za monografsko izdanje časopisa *Studia Croatica*, Buenos Aires, 145/2002.
- Slavić* – Franc Rotter: *Croatia liberata*, Hrvatsko štamparsko društvo, Gradišće 2002.

2004.

- Judita* – Dunja Fališevac: *Kaliopin vrt II; studije o poetičkim i ideološkim aspektima hrvatske epike*, Književni krug, Split, 2003.
- Davidias* – Vanda Mikšić: *Points d'exclamation*, Caractères, Pariz, 2003.
- Slavić* – Slađana Bukovac: *Putnici* (roman), Meandar, Zagreb, 2003.

2005.

- Judita* – Mirko Tomasović: *Vila Lovorka*, Književni krug Split, 2004.
- Davidias* – Silvio Ferrari: *L"elegia veneziana" di Kranjčević, Il crollo del Campanele, 1902*, Edizioni San Marco dei Giustiniani, Genova, 2004.
- Slavić* – Suzana Abspoel Đođo: *Snajperist*, Meandar, Zagreb, 2004.

2006.

- Judita* – Nikica Kolumbić: *Poticaji i nadahnuća*, Dom i svijet, Zagreb, 2005.
- Davidias* – Ruggero Cattaneo, za talijanski prijevod i izdanje djela Dubravko Jelčić: *Storia della letteratura croata*, Guépard Noir Edizioni, Milano, 2005.
- Slavić* – Svjetlan Lacko Vidulić: *Muke Mikuline*, AGM, Zagreb, 2005.

U povodu Dana hrvatske knjige, a u sklopu *Marulićevih dana*, Društvo hrvatskih književnika dodijelilo je i tri Zahvalnice:

Bratislavu Lučinu: za izniman prinos u proučavanju hrvatske književne baštine; Zagreb – Split, 22. travnja 1998.

Mirku Tomasoviću: za izniman prinos u proučavanju hrvatske književne baštine; Zagreb – Split, 22. travnja 1999.

Ivi Frangešu: za izniman prinos u proučavanju hrvatske književne baštine; Zagreb – Split, 22. travnja 2000.

**MARULIĆEVSKA MREŽNA SJEDIŠTA
(MARULIĆ NA WWW)**

Književni krug Split

MARVLIANVM

Centar za proučavanje Marka Marulića i njegova humanističkoga kruga

<http://www.knjizevni-krug.hr/marulianum/>

Projekt *Marulianuma* i Sveučilišta u Padovi “Valorizzazione e recupero degli scritti e dei luoghi dell’umanista spalatino Marko Marulić / Marcus Marulus” (VALMAR), u sklopu međunarodnog projekta “Eredità culturale dell’Adriatico: conoscenza, tutela e valorizzazione” (INTERADRIA – INTERREG III A).

<http://marulianum.storia.unipd.it/>

Blog Marvlvs et al.

De rebvs Marvlianis et nonnvllis aliis

<http://www.ffzg.hr/klafil/marulus/>

Colloquia Maruliana na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske “Hrčak”

http://hrcak.srce.hr/index.php?show=casopis&id_casopis=43

Časopisi s ovog portala uvršteni su u ScientificCommons
<http://en.scientificcommons.org/>, veliki pretraživač slobodno dostupnih
repositorija znanstvenih radova, kao i sličan, ali manji [http://
www.oaister.org/](http://www.oaister.org/)

Svaki rad s HRČKA indeksiraju i Google i Google Scholar
<http://scholar.google.com/> .

*Neke arheološke i prirodne znamenitosti Imotske krajine:
Cista Velika – Crkvine; Lokvičići – jezero Galipovac i Prološko blato*

SADRŽAJ

Kalendar zbivanja	3
Colloquium Marulianum XVII: Književna komunikacija u hrvatskom humanizmu i renesansi	6
Sažetci	9
Podatci o sudionicima znanstvenoga skupa	25
Pavao Pavličić, <i>Skrivena teorija</i>	32
Franjo Švelec, <i>O poslanicama u hrvatskoj renesansnoj književnosti</i>	33
Bratislav Lučin, <i>Pjesnička poslanica od antike do humanizma</i> ...	35
Mirko Tomasović, <i>Dragocjeni niz</i>	37
Darko Novaković, <i>Prvi hrvatski udžbenik plovidbe</i>	39
Damir Salopek, <i>Rasprava De navigatione Benedikta Kotruljevića</i> .	40
Neven Jovanović, <i>Tekstološka radionica: od rukopisa do izdanja</i> .	42
Susanna (<i>translated by Vladimir Bubrin</i>)	45
<i>Colloquia Maruliana</i> XVI – sadržaj	47
Nagrada Dana hrvatske knjige	49
Pravilnik	49
Do sada nagrađeni	50
Marulićevska mrežna sjedišta (Marulić na WWW)	53

*Znanstveni, književni i izdavački program Marulićevih dana
novčano su pomogli:*

Ministarstvo kulture Republike Hrvatske
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske
Županija splitsko-dalmatinska
Poglavarstvo Grada Splita

Organizatori također zahvaljuju na potpori:

Gradu Imotskom
Općinama Proložac, Lokvičići i Cista Provo
Autopoduzeću Imotski

Izdavač:

Književni krug Split – *Marulianum*
Ispod ure 3, Split

Za izdavača:

Nenad Cambi

Ovu knjižicu uredili:

Branko Jozić i Bratislav Lučin

Tisak:

Dalmacija papir – Split

Naklada:

400 primjeraka